

• ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ • ΕΤΟΣ Θ' • ΦΥΛΛΟ 100 ΙΟΥΛΙΟΣ 1986 • ΙΩΑΝΝΙΝΑ • ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ 21 •

ΤΟ ΗΡΩΟ ΜΑΣ

Όπως γράψαμε στο προηγούμενο φύλλο μας οι οικοδομικές εργασίες του τύμβου και του Μουσείου σχεδόν τελείωσαν.

Η ιστορική και λαογραφική Εταιρεία Ζαγορίου παραλληλά προς τις εργασίες για την αισθητική διαμόρφωση του Ηρώου άρχισε τις εργασίες για την οργάνωση του εσωτερικού χώρου του Μουσείου αρχίζοντας με την εξεύρεση πόρων για την κατασκευή προθηκών όπου θα τοποθετηθούν τα λαογραφικά αντικείμενα και τα αναμνηστικά από το έπος του 1940.

Στους τοίχους θα τοποθετηθούν σε κορνίζες τα έγγραφα και οι φωτογραφίες των συμπατριωτών που με τη συμμετοχή τους συνέβαλαν στη νικηφόρο αντίσταση του στρατού μας.

Για τις 27 Οκτωβρίου έχει οριστεί να πραγματοποιηθούν τα εγκαίνια του Μουσείου. Θα προσκληθεί να κόψει την ταινία η Υπουργός Πολιτισμού.

Τιμώμενα πρόσωπα θα είναι όλες Ζαγορίσιες της εποχής του '40 θάχουν τη δυνατότητα να παραστούν.

Κατά τα εγκαίνια θα παραστούν πολλοί προσκεκλημένοι από την Αθήνα και Ιωάννινα πολύ δε περισσότερο εάν παραστεί η κ. Υπουργός.

Κατά συνέπεια επιβάλλεται η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή των Ζαγορίσιων. Η επιβλητική συμμετοχή μας θα εντυπωσιάσει τις αρχές και θα τραβήξουμε οπωσδήποτε την προσοχή των κυβερνώντων ώστε να αποκτήσουμε οφέλη για την ερηγούμενη πατρίδα μας, αλλά και να αποδείξουμε με τη συμμετοχή μας πόσο τιμούμε τη Ζαγορίσια μητέρα και αδελφή.

Αλλά και για τον εμπλουτισμό του Μουσείου οφείλουμε να συμβάλλουμε με ένα μικρό ή μεγάλο συμβολικό αντικείμενο που θα παρουσιάζει στους επισκέπτες το υψηλό ζαγορίσιο νοικοκυριό και η συμβολή της Ζαγορίσιας στην πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη της ιδιαίτερης πατρίδας μας που κάποτε ήταν ζηλευτή.

Η δε αναγραφή του ονόματος της οικογένειας του δωρη-

Τούτο το φύλλο μας βγαίνει με πένθος για το θάνατο της Μάνας του Ζαγορίου και Μεγάλης Ευεργέτιδας της εταιρείας μας Φρόσως Ι. Ιωαννίδη.

ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ

ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Στις 25 - 27 Οκτωβρίου η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ζαγορίου (ΙΛΕΖ) θα πραγματοποιήσει ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΛΟΓΟΥ με τη συμπάρασταση των άλλων Ζαγορίσιων οργανώσεων με τα παρακάτω θέματα:

Ιστορία του χώρου, ανθρωπογεωγραφία, λαογραφία αρχιτεκτονική και διακίνηση των υδρών στο χώρο μας.

ΣΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΛΟΓΟΥ εκλήθησαν να μετάσχουν καθηγητές πανεπιστημίων και όσοι έχουν ασχοληθεί με το Ζαγόρι. Παρακλήθηκαν να παρουσιάσουν νεώτερα στοιχεία από την πλούσια πολιτιστική ζωή και ιστορία του

ΛΟΓΟΥ

Ζαγορίου.

Για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη επιτυχία του ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ η ΙΛΕΖ καλεί τους συμπατριώτες που έχουν νεώτερα στοιχεία να λάβουν μέρος εκθέτοντας τις απόψεις τους.

Καλεί επίσης όλους τους συμπατριώτες να παρακολουθήσουν τις εργασίες του συμποσίου ώστε να πλουτίσουν τις γνώσεις τους για την πνευματική ζωή της ιδιαίτερης πατρίδας μας.

Για πληροφορίες και συμμετοχή να αποταθούν στην ΙΛΕΖ Σίνα 4 Ιωάννινα 454.44 ή στον συντονιστή κ. Κίμωνα Κυριαζή στα τηλέφωνα 26.266 ή 33.469.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΠΡΩΤΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΗΡΩΟ ΤΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΤΟΥ '40

ΚΙΜΩΝ Α. ΚΥΡΙΑΖΗΣ	10.000
στη μνήμη της Φρόσως Ι. Ιωαννίδη	
ΧΑΡΙΤΙΝΗ Μ. ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΥ	5.000
ΠΕΤΡΟΣ Χ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ	5.000
ΕΥΜΟΡΦΙΑ ΚΑΡΑΣΑ	5.000
ΙΩΑΝΝΗΣ Σ. ΣΠΥΡΟΥ	5.000

• Οι εισφορές για το ηρώο εκπίπτουν από το φόρο εισοδήματος

τη θα διαιωνίζει την παράδοση της οικογένειάς του.

Η ΙΛΕΖ παρά την έλλειψη πόρων σε περίπτωση αξιόλογου αντικειμένου θα καταβάλλει και το απαιτούμενο χρηματικό ποσό.

ΣΥΝΕΝΩΣΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Ξεσηκώθηκαν όχι μόνο οι κάτοικοι των μικρών κοινοτήτων αλλά και οι ξενητεμένοι συγχωριανοί από την πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών για ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ συνένωση των μικρών κοινοτήτων ώστε επενέβη ο

πρωθυπουργός μας και δήλωσε ότι θα σταματήσει η πρωτοβουλία της θεσμοθέτησης και το νομοσχέδιο θα προβλέπει συνένωση με συναίνεση των κοινοτήτων.

Σε περίπτωση διαφωνίας ανάμεσα σε κοινότητες που θέλουν τη συνένωση και σ' εκείνες που δεν την δέχονται, προβλέπεται δημοψήφισμα στο οποίο θα υπερισχύει η γνώμη των τριών πέμπτων (3/5) των κατοίκων των υπό ένωση κοινοτήτων.

Όπως ξαναγράψαμε ως ευχρηστούμε να μην αρχίσει πόλεμος ανάμεσα στις κοινότητες που θεωρούν ότι έχουν τις προϋποθέσεις να γίνουν η έδρα του

νεοσύστατου δήμου. Είναι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα για το ενωτικό πνεύμα που πρέπει να επικρατεί στα υποβαθμισμένα χωριά μας, άλλωστε απέχουμε χρονικά πάρα πολύ.

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗ

Η μείωση της Αστυνομικής δύναμης της περιοχής Ζαγορίου έχει σαν αποτέλεσμα και τη μείωση της αστυνόμευσης στα χωριά μας κάτω από το όριο που χρειάζεται. Και μάλιστα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες που η κίνηση είναι αυξημένη και τα προβλήματα πολλαπλασιάζονται.

Ύστερα από αυτά θεωρούμε αναγκία την ενίσχυση της Αστυνομικής δύναμης στην περιοχή Ζαγορίου και παρακαλούμε τους αρμόδιους όχι να το έχουν υπ' όψει τους αλλά και να το πραγματοποιήσουν το γρηγορότερο.

Η ασθενική δύναμη των αστυνομικών τμημάτων πρέπει να εντείνει την προσοχή της τους καλοκαιρινούς μήνες στην αστυνόμευση της περιφέρειας κάθε τμήματος και μεταξύ των άλλων την απαγόρευση στάθμευσης των αυτοκινήτων στα απηγορευμένα σημεία της κοινότητας που αποτελούν χώρους αναψυχής και περιπάτου των κατοίκων.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

Τα Κοινοτικά Συμβούλια ρυθμίζουν τα προβλήματα της Κοινότητας, δίνουν λύσεις σ' αυτά και προγραμματίζουν το μέλλον της κοινότητας.

Όμως πολλά από τα Κοινοτικά Συμβούλια δεν έχουν τη δυνατότητα να ανταποκριθούν στην αποστολή τους και τις περισσότερες φορές, από αδιαφορία ή άγνοια, παρασύρονται από εισηγήσεις που δεν εξυπηρετούν τα καλώς νοούμενα συμφέροντα του συνόλου.

Για να αναπληρωθεί κατά ένα ποσοστό η αδυναμία αυτή έχουμε όλοι μας υποχρέωση να βοηθήσουμε. Και θα βοηθήσουμε εάν παρακολουθούμε τις συνεδριάσεις των συμβουλίων που είναι δημόσιες.

Οι κοινοτικοί γραμματείς πρέπει να κοινοποιούν τις συνεδριάσεις του Κοινοτικών Συμβουλίων έγκαιρα ώστε όλοι οι χωριανοί να λαβαίνουν γνώση.

Χιονοδρομιού υέντρο 'Αθπεων Ζαγορίου

(Τυμφαίας Πίνδου)

Απάντηση προς τους κ. Γ. Κυρούση και Γ. Σφήκα.

Α') Κύριε Κυρούση: οι εγέρξεις σας και τα δημοσιεύματά στον Η.Α. για το χιονοδρομικό κέντρο στη Τύμφη είναι η κύρια αιτία της καθυστέρησης ή και της αναστολής της υδρεύσεως του.

1) Υποστηρίζετε την έκθεση Σινοχολτζερ, για την χιονοδρομική ανάπτυξη των 'Αθπεων Κ.Δ. Ζαγορίου αν και έπρεπε να γνωρίζατε ποιοί τον φέρανε και τι ιδιαιτερότητες είχαν. Γνωρίζατε ότι η έκθεση γράφει καθ' υπαγόρευση των κλάδων, γιατί και σε συμπεριλαμβανόταν. Γνωρίζατε ότι η έκθεση γράφει καθ' υπαγόρευση των κλάδων, γιατί και σε συμπεριλαμβανόταν. Γνωρίζατε ότι η έκθεση γράφει καθ' υπαγόρευση των κλάδων, γιατί και σε συμπεριλαμβανόταν.

Ο Αώος είναι κ. Κυρούση το σύνορο, δικαίωμα που ποταμιά του Κοινοπολιτικά ανατολικά του Ζαγορίου, Το σύνορο είναι οι Κοινοπολιτικές για την χιονοδρομική ανάπτυξη του Ζαγορίου. Έχει η Κόνιτσα μια πλαγιά ανατολικά που ιδού που συνορεύει, με Πάπιγκο και Βρυσοχώρι, και να είναι κτήμα της; 3) Υποστηρίζετε την προσπάθεια του ορεινού συγκροτήματος Πίνδου Ασπράδα από το Στόμιο με τηλετελεφερί και σερβιτόρες τις προχειρολογίες τις ένταχτες ψευδολογίες Σινοχολτζερ, για τη φυσική προσέλευση Μικροπαπίγκο - Λήμνες Ρομπόζ Τσεπέλοβο, ως επικίνδυνη ατραπός. Έπρεπε να ξέρετε, γιατί χιλιάδες φορές σας τώπαμε, ότι η προσπάθεια του συγκροτήματος γίνεται απ' αρχαιοτάτων χρόνων με μολυβδόρομο από το Πάπιγκο. Για την επαρχία Κόνιτσας, η εφημερίδα σας έπρεπε, κατά τη γνώμη μας, να υποστηρίξει την ανάπτυξη και αξιοποίηση α) των θερμών πηγών β) του δικαίου της πόλεως και γ) τη δημιουργία χιονοδρομικού κέντρου στο Σμάλκινα 2637. Το δεύτερο βουνό της Ελλάδας. Διαθέτει πλαγιές απόλυτα από τη Δρακίλμνη του 2100 μ. υ. προς το Κεράσοβο και Φούρνα πολύ αξιόλογες, δ) Συμπληρώστε το δικό δικτυο Βρυσοχώρι - Αώος - Πάδες. Ημερείς οι Ζαγορίσιοι κ. Κυρούση μπορούμε να αναπτύξουμε και να αξιοποιήσουμε την περιοχή μας δε χρειάζμαστε προστάτες.

Β' Κύριε Σφήκα, απόλυτα συμφωνώ να μείνη ΑΓΙΟΧΤΗ η Λάκκα Αώου. Επισκευή μονοπατιών: 1) Γέφυρα Αώου - Καψάλα - Αγκάθι - Πάπιγκο. 2) Γέφυρα Αώου - Μονή Στομίου 3) Μονή Στομίου Νταβάστα - Λήμνες Παπύγκο 4) Μονή Στομίου - Σιάδι της Μήγας - Λημέρια Κλερών - Νεραϊδόβρυση - Βρυσοχώρι. Η επισκευή η οδοστρώση να γίνει έτσι που η ανθρώπινη επέμβαση να πνίγεται από το φυσικό περιβάλλον. Αντέχει η Λάκκα Αώου σε ελαφρό πεζοπο-

ρικό τουρισμό. Δύο καλές όψεις είναι γερές και το Μοναστήρι κόνουν το δεικνύει του πεζοπόρου. Τώρα κ. Σφήκα ερχόμαστε στο σπύτι μας πούν οι 'Αθπετες Κ.Δ. Ζαγορίου. Τα επιχειρήματά σας για τη μη χιονοδρομική επέμβαση στο συγκρότημα πηγάζουν από κείνα που, ο Χατζησπύρος: «πρέπει να ναγκωρήσουμε το δικαίωμα στους αλλόγους να απολαμβάνουν αναλλοίωτο το περιβάλλον». Όχι κ. Σφήκα χιλιάδες φορές όχι. Τα φυσικά μνημεία, το περιβάλλον πρέπει να είναι προστάς σε όλο τον κόσμο και ιδίως στους νέους. Είναι πηγή ενέργειας. Την ενέργεια αυτή την παίρνουν την αξιοποιούν κείνοι που συντονίζονται με την υδραυλικότητα της. Ο φόβος της διαστροφής της υποβάθμισης της αλληλεπίδρασης δεν πρέπει να φρενάρει τον ρυθμό για το θούνο για την ύπαιθρο. Ο λαός οι νέοι μόνοι τους θα βρουν μεθόδους να το δεικνύουν να το προστατεύσουν.

Ημερείς κ. Σφήκα ορθόδοξοι, πρέμουμε όταν πετούν τα λουλούδια όταν πετούν σαρκολόγους χαρτιά, όταν φωνάζουν κ.λ.π. Τι να την κάνουμε την ενέργεια ημερείς με τα ιακεδρωμένα και κινδυνεύοντα γάνατα με τα γυναικιά στα μάτια και με τις σπέτες γεμάτες χόρτα. Πρέπει να βλέπουμε τον κοσμάκη που περπατάει που ανηφορίζει που λαχανιάζει που χαίρεται με την μόνη αντικειμενική αλήθεια στον κόσμο την ΑΡΜΟΝΙΑ της φύσης σαν την καλύτερη αυγή της ζωής. Για τη χαράδρα του Βίκου έχουμε τη γνώμη να μείνη ΑΓΙΟΧΤΗ. Να δρεθούν τα χρήματα να λειτουργήσει ο βρυσοχώρι. Κι εδώ όπως και στη Λάκκα Αώου μολυβδόρομοι, μονοπάτια όπως ήταν παλιά.

Για το χιονοδρομικό κέντρο στις 'Αθπετες Παπύγκο έχω τη γνώμη ότι πρέπει να γίνει. Η Τυμφαία Πίνδος και η Ασπράδα κρατούν χιόνι περισσότερο χρόνο από κάθε άλλο βουνό της Ελλάδας, διαθέτουν πιστες μέχρι 4 χιλιόμετρα σε μέσον ύψος 1.800 μ. και χωρίς οργανωμένα τουριστικά στους πρόποδες της.

Προϋποθέσεις πρωτ' απ' όλα αυτοκινητόδρομος Πάπιγκο - Λήμνες Τσεπέλοβο. Δεν υπάρχει κατένα χιονοδρομικό κέντρο στον κόσμο χωρίς ασφαλτόδρομο ως τα 2.000 μ. Η κοινότητα Παπύγκο με έγγραφο προς τη Νομαρχία ζητάει την ίδρυση χιον. κέντρου στην Τύμφη.

Τελειώνοντας κ. Κυρούση θα συμφωνήσω στο: Μακωνία των οικολόγων. Ως επί το πλείστον τα πάντα σε συλλόγους σωματεία οργανώσεις, ιδίως τα κοινωνικά και επιστημονικά τα ελέγχει ο τεκτονισμός ή μακωνία. Τα πρόσωπα αυτά είναι αμφίδου μορφώσεως και αξίας. Αναρριχήθηκαν στα αξιώματα και πήραν τίτλους, αλληλεπο-

Προτάσεις Σανεργατών

Ο φίλος και συνεργάτης μας κ. Κων. Κράλλιος σε επισκευή του στα γραφεία μας μας έδωσε πολύτιμες ιδέες που θα έπρεπε να περιλάβει μας να ασχοληθεί.

Αναφέρουμε μερικές και παρακαλούμε τους φίλους αναγνώστες να μας επισκεπτόνται συχνότερα. Το περιοδικό μας πολλά θα κερδίσει.

Οι ιδέες του κ. Κράλλιο: 1. Καλοκαιρινή προσαγωγή και προετοιμασία ώστε οι φιλοξενούμενοι και οι επισκέπτες να σχηματίζουν τη γνώμη που ανταποκρίνεται στη Ζαγορίσια καταγωγή.

2. Δραστηριοποίηση των εκπαιδευτικών συλλόγων ώστε να παρουσιάζουν κοινωνικές εκδηλώσεις που θα ευχαριστούν τους επισκέπτες και θα συμβάλλουν στην κατασκευή κοινωνικών έργων που θα υπηρετούν τους ξένους μας.

3. Δημιουργία με συνεργασία των Ζαγορίσιων φορέων, ανάπτυξη της Βιταμίνης, που να προμηθευθεί σύντομα μπουλντόζα και να συμβάλει στη διάνοξη κοινοτικών δρόμων.

3) Επίσης την οργάνωση συγκοινωνιακού φορέα που το καλοκαίρι θα εξυπηρετεί τους κατοίκους και επισκέπτες.

4. Παραχώρηση παραδοσιακών κτιρίων στο πανεπιστήμιο που μετά την αναπαύση να εξυπηρετεί.

ΕΚΠΟΙΤΙΣΤΙΚΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΗΛΙΟΧΩΡΙΟΥ
«ΤΟ ΝΤΟΜΠΡΙΝΟΒΟ»
ΨΗΦΙΣΜΑ

Με το άγγελμα του θανάτου του συμπατριώτη μας Στέφανου Πελεκούδα το Διοικητικό Συμβούλιο του συλλόγου συνελθόν εκτάκτως αποφάσισε τα εξής:

1) Να σταλεί συλλληπητήριο τηλεγράφημα στην οικογένειά του.
2) Να τελεσθεί μνημόσυνο στον Αγίο Νικόλαο Ηλιοχωρίου.
3) Να καταβεί δρχ. 5.000 υπέρ του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου. Ηλιοχώρι 8 Ιουνίου 1986

Το Διοικητικό Συμβούλιο.

στηρίζοντες εις θάρος ικανοτέρων άλλων. Η αυτενέργεια η πύλη για τη λύση των προβλημάτων της ζωής είναι άγνωστη. Γι' αυτό και τα αξιώματα που τους έδωσε ο τεκτονισμός συντελούν στην υποβάθμιση της κοινωνίας. Καλλιεργούν τη σοφοδομία έχουν τα πάντα, παχυνόμους μισθούς ταξείδια φυσιολατρικά, σπέρ και ότι θέλει η ψυχή τους.

Ικανοποιούνται με το ότι είναι οι εκλεγμένοι οι παντογνώστες στην κοινωνία. Ποτέ αυτοί οι άνθρωποι δε θα μπορέσουν να καταλάβουν τις μεταβολές που γίνονται γύρω τους και το πως ο έμβιος κόσμος προσαρμόζεται αυτές.

ΚΛΕΑΡΧΟΣ ΣΤΑΡΑΣ

5. Ολοκλήρωση του Πρώτου Ζαγορίσιου Πυλωναίου του '40.

6. Εγέρξεις στη Νομαρχία για την επισκευή του οδικού μας δικτύου που σε ορισμένα σημεία λησκούδες αποτελούν σοβαρό κίνδυνο στους οδηγούς αυτοκινήτων.

7. Αναπαύση μονοπατιών Αγίας Παρασκευής, Ευαγγελιστρίας, Ρογκοδού, Βουτσάς για φιλοξενία στους ξένους επισκεπτών είναι αμοιβαία.

8. Επισκευή μονοπατιών από Βίτσα, Μονοδένδρι και Καπός προς χαράδρα Βίκου και κατασκευή αναπαυτηρίων και.

9. Συνεργασία των κοινοτήτων ώστε να αποφευχθεί η κατάργηση των κοινοτήτων.

— * —

ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΟ
ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑ
«ΖΑΓΟΡΙ 86»
(... ΜΟΥΝΤΙΑΛΙΤΟ '86)

Α' ΟΜΙΛΟΣ ΓΗΠΕΔΟ ΚΗΠΩΝ

12)7 Φραγκάδες — Ελαφότοπος

13)7 Καπέσοβο — Κουκούλι

16)7 Καπέσοβο — Φραγκάδες

19)7 Κουκούλι — Ελαφότοπος

26)7 Καπέσοβο — Ελαφότοπος

27)7 Κουκούλι — Φραγκάδες

Β' ΟΜΙΛΟΣ ΓΗΠΕΔΟ ΤΣΕΠΕΛΟΒΙ

12)7 Σκαμνέλι — Νεγίδες

13)7 Τσεπέλοβο — Ανθρακίτης

19)7 Νεγίδες — Ανθρακίτης

20)7 Σκαμνέλι — Τσεπέλοβο

26)7 Σκαμνέλι — Ανθρακίτης

27)7 Τσεπέλοβο — Νεγίδες

ΣΗΜ. 1) Τα ονόματα αναφέρονται στους γυμναστές

2) Ο Ανθρακίτης συνεργάζεται με το Καβαλλάρι.

ΗΜΙΤΕΛΙΚΟΙ Α' και Β' ΟΜΙΛΟΙ

2 Αυγούστου

ΜΙΚΡΟΣ ΤΕΛΙΚΟΣ

ΚΗΠΟΙ 15 Αυγούστου

ΤΕΛΙΚΟΣ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ 16 Αυγούστου

Ώρα έναρξης αγώνων 5.30 μ.μ.

— * —

ΚΕΡΑΥΝΟΣ ΣΤΗ ΒΙΤΣΑ

ΒΙΤΣΑ: Από κεραυνό που έπεσε στην αποθήκη της Αργυρούλης Αρ.

Αναγνωστάκη όπου υπήρχαν αποθηκευμένα καυσόξυλα, εκδηλώθηκε πυρκαγιά και καίκε η αποθήκη με τα καυσόξυλα και τα άλλα υπάρχοντα.

Ανθολογία Ζαγορίσιων συγγραφέων

ΓΙΑΝΝΗ ΣΑΡΑΛΗ

Ο αντίλαλος μιας ζωής που εβήνει

(Πρόλογος από το βιβλίο του τα «ΖΑΓΟΡΙ» 1957)

ΝΑ ΡΙΞΟΥΜΕ μια ματιά σε κάποιον ανάγλυφο χάρτη, προσπαθώντας να ανακαλύψουμε το Ζαγόρι, μέσα στον αδιάσπαστο και συμπαγή όγκο της Πίνδου, γρήγορα θα απογοητευτούμε. Αυτό το πολύμορφο βουνό, που ξεπληνεί τα πλοκάμια του σε τόση μεγάλη έκταση, θαρρείς αγκαλιάζει ολόκληρη την Ελλάδα με την κυρίαρχη παρουσία του και εξαπλώνει από μπροστά μας κάθε τι, ακόμη και τα πιο φημισμένα βουνά με το μεγαλύτερο ύψος και την καλύτερη θέα τους. Κι αυτό, γιατί δεν έχει την τυπικότητα των άλλων βουνών, με τους συγκεκριμένους όρους και την προδιορισμένη, να πούμε, πορεία.

Η Πίνδος δεν είναι απλώς ένα βουνό. Είναι το υποχθόνιο ξέσπασμα, που πήρε μορφή με τούτη τη βουή και τον έκφραση η έγινε η σπονδυλική στήλη της Ελλάδας και το θάβρο της. Είναι ο πολυκέφαλος κορμός της με τις αναρριχόμενες κορφές, που η κάθε μία διεκδικεί για λογαριασμό της κι ένα μεγάλο όνομα. Είναι η διάχυτη υλική έκφραση, που ακριβώς τους θρύλους, αυθόρμητα τις αφηρημένες έννοιες ενώ αυτή η Ελλάδα, ο κατεστραμμένος και η σάρκα της. Διαφέρει τόσο πολύ από τον Όλυμπο, για να αναφέρουμε κάποιο παράδειγμα. Ενώ ο Όλυμπος, ζει περισσότερο στα σύννεφα. Η ανθρωπίνη φαντασία τον αφορμώσε απ' την υλική του υπόσταση και τον έκανε ενδιάμεσο των θεών, τον απομάκρυνε απ' τη γη και τον ανέβασε στον ουρανό. Κι όλη αυτή η χροιά στο ύψος του, στη διατεταγμένη πορεία των όγκων του, που οδηγούν ενάερο στο κενό, αποσπασμένοι απ' τα γήινα σπλάχνα τους.

Η Πίνδος, δεν είναι ένα βουνό είναι αμέτρητα βουνά, παλιό, με-γάλο, που είναι ένα βουνό, χωρίς συγκεκριμένη υπόσταση, που το καθένα μάχεται την ίδια τη μένα του και περιφρανέται για δικό του λογαριασμό, μακριά από τη γοητεία της.

Γράμμος, Σμάλκινα, Τύμφη, Περιστέρι, Τζουμέρκα, Ολύμπια, Μισοκίτι, Πάπιγκο, Μερόπη, όλα αυτά ένας εξάστως κορμός, σε παρασύρουν με το ύψος τους, με την αρμονική διάταξη των όγκων μέσα στο χώρο, με την αυτοτελεια και σ' αναγκάζουν γρήγορα να ξεχάσεις κι αυτό ακόμη το όνομα της Πίνδου και να ζητήσεις σε μια οποία όλη η κορφή, σαστισμένος απ' αυτόν τον απίτητο βουή και τη διαρκή παρουσία τάπων γοητευτικών βουνών.

Καμά μάλιστα δε μπορεί να περιφρανεύεται για πιο ένδοξα παιδιά, μήτε να καμνίσει για μιαν ανάλογη ανεξαρτησία. Το καθένα απ' αυτά τα βουνά ζει το δικό του γέλιο, που τον επιβιβάζει με τον ίδιο φανατισμό στους πιστούς του. Ανοπνεί το δικό του αέρα, νιέρεται τους δικούς του θρύλους, χαίρεται τη δική του ομορφιά. Στο βάθος όμως, αυτό το θαύμα, δεν είναι, παρά ένα εκπληκτικό παραλήρημα της Πίνδου κι ένας καημός που φιλάει στ' ανεξερεύνητα σπλάχνα της, που τινάζει ξεφρεναμένους να φτάσει στα μεσοβόρεια σε μια αποθήκη, που δεν ξέρει συμβιβασμούς με τον κάμπο και τους ανθρώπους του. Είναι η ομορφιά της αημιζωής που ζει για την ίδια της την ομορφιά. Δεν ζητάει να πάρει τίποτα, ξέρει μονάχα να δίνει και να σπαταλά μ' απλοχεριά τους θησαυρούς της.

Από τούτα τα μυστικά έργατα θα ξεχυθεί η πράσινη πλημμύρα των πηγών, των ελατιών, της θαλασσιότητας και της οξυάς που θα καταλύσει το παν. Από δω θα ξεπηδήσουν τα γαλάζια πλοκάμια του Σαρανταπόρου, του Αώου, του Βοδονιάτη, του 'Αραχθού, του Αχελώου, του Λούρου, του Αχέροντα, του Καλαμά και του Γορμού, για να ξεδιψάσουν το καίσα και κήκε η αποθήκη με τα καυσόξυλα και τα άλλα υπάρχοντα.

σπορεύουν ολόκληρο με το πέρασμά τους την ευδαιμονία. Τα ενέα τούτα ποτάμια είναι γέννημα και θάναμα των ισάριθμων βουνών, κι όλα μαζί της μεγάλης Πίνδου!

Εδώ λοιπόν, στην κοιτίδα μιας αέναης κοσμογονίας, σε τούτο τον πολύμορφο και πανέμορφο κόσμο με την αρχέγονη γοητεία του, και την οργαστική του διάθεση για μια αιώνια δημιουργία και φθορά, σ' αυτόν τον καταπληκτικό Μέγα, δεν είναι εύκολο να ανακαλύψεις το Ζαγόρι, μια ασήμαντη πέτρα, πολύ περισσότερο να το νιώσεις και να το σπουδάσεις, βαθυστάχως κι αν εδαι μελετητής, σφράς επιστήμονας του σπουδαίου. Μη ζητήσεις λοιπόν να συμβουλευθείς κάποιο χάρτη, μήτε κανε νός την πέτρα και τη σφύρα. Δεν καταδέχτηκε ούτε ένα μεγάλο όνομα ναρθεί ίσως δω, για να σου δώσει τις χρήσιμες συμβουλές του.

Αν θέλεις να φτάσεις στο Ζαγόρι, σε αναρριχθεί πρώτα η σκέψη σου ταξιδεύει κι σε αγκαλιάζει την άγνωστη τούτη γωνιά. Προσκαλήτρα σε φτερουγίζει η ψυχή σου, μ' έση ανάπη απομένει ακόμη μέσα της, που δεν αφήνεις η πολιτισμένη ζωή. Εδώ θα να ρθείς χωρίς υπολογισμούς μ' οδήγησε την ανάληψη κάποιου πρωτόγονου λατρείας, με τη θέληση της καρδιάς σου οδηγώ πρέπει να σπάσεις να ακροαστείς το σφυγμό της ζωής που κυλάει εδώ πάνω, να ακούσεις το ρυθμό και την ανάσα της και, προ πάντων, να ξεχάσεις τις μυρμηγκοφυλίες που ιδροκοπάνε στους μεγάλους υδροκεφαλούς, που λέγονται μεγαλοκέφαλοι, και τότε, ξαναγεννημένος, άφησε τον εαυτό σου κοντά στη μένα φύση, συ το παραστρατημένο πλάσμα της να σου μιλήσει με τη δική της γλώσσα, για να σε κάνει και πάλι δικό της, σάρκα από τη σάρκα της.

Τότε μονάχα θα μπορέσεις να προσεγγίσεις και τον άνθρωπο που ζει και κινείται, σε δεχτείς πρώτα ο ίδιος την επιδραση του περιβάλλοντος, που διαμόρφωσαν όλον τούτον τον εκπληκτικό κόσμο, με την ήρεμη ζωή και τα ειδικά χωριά.

Και πρώτ' απ' όλα μη ξεχάσεις, σαν έρθεις στο Ζαγόρι, πως ο μικρός σε έκταση τούτος χώρος των 90 χιλιομέτρων, βρίσκεται σε μια παράξενη αντινομία με τον όλο κόσμο που ζει κάτω απ' τον βαρύ ήλιο της Πίνδου.

Οι άνθρωποι στο Ζαγόρι θάμνησαν τον εαυτό τους και μέρεφαν και το ίδιο τους το περιβάλλον και δημιουργήσαν κάτι το εντελώς διάφορο και ιδιότυπο, ανεξήγητο θάλασσα, αν αναλογιστούμε πόσο απομακρυσμένος υπήρξε ο τόπος αυτός από κάθε πολιτισμένη κοινωνία, μακριά από κάποιο αστικό κέντρο. Εδώ ακριβώς βρίσκεται το θαύμα, που συντελέστηκε στο Ζαγόρι. Στην απαραιτήτως ημερήσια των ανθρώπων, στα τόσο πηγάδια ανθρώπων, στο μονοκόμιο πολιτισμού του.

Η ιστορία του ξεκινά από πολύ μακριά και χάνεται μέσα στα αεδιάστατα σκόνη, όπως και ολόκληρης της Ηπείρου, που δε μπορείς ακόμη να φωτίσεις η επιστήμη.

Το Ζαγόρι βρίσκεται (ΒΑ των Γιαννιτών, πίσω ακριβώς απ' το Μισοκίτι (τον Τζαρό), εκεί δηλ. που τοποθετούν την αρχαία Παρωσία, Παρωσία και Τυμάρια, παλαιότερες ονομασίες χωριών να μπορούμε να τις καθορίσουμε ακριβώς.

Από παλαιοντική τείχη, που βρίσκονται στο Σκαμνέλι, στο Μακρόνο, στην Αρίστη κι αλλού, συμπεραίνουμε πως ο χώρος αυτός ήταν κατοικημένος την πανάρχαια αυτή εποχή. Το όνομα όμως Ζαγόρι, θα πρέπει να το αναζητήσουμε γύρω στον 7ο αιώνα μ.χ. και οφείλουμε στις Σλαβικές επιδρομές, όπως και τόσες άλλες τοπωνυμίες κι εδώ, και σ' αλληλγήρη την Ελλάδα. Η ετυμολογία από το ζα, το ακρότατο προθεματικό μόριο, καθώς τα αρ, ει, αρα, με τη σημασία του πολύ, στα επιθέτα ζαθέος, ζαντός, ζαπέντος και τόσα άλλα, και το βρος, σαν δεύτερο συνθετικό, είναι εύρημα των λογίων του Ζαγορίου, για να βρουν κάποιον ένα όνομα με ελληνική καταγωγή. Αυτό θα έλεπε: τόσο σοφοί Ζαγορίσιοι να μη σαρώνουν ένα κάποιο ελληνόφωνο όνομα στον τόπο τους!

Κατά τη Ρωμαϊκή εποχή δεν έχουμε συγκεκριμένα στοιχεία. Παράξενη είναι η παράδοση που λέγεται σχετικά με το Ζαγόρι, πως χτίστηκε δηλ. από το Βυζαντινό Δραγγάση που συνέθεσε τον Αλέξιο Κομνηνό στην εστρατεία του κατά των Νορμανδών. Τέτοιες παραδόσεις αρκούν πάντως στο Ζαγόρι. Η Βυζαντινή περίοδος, με την Αγία Παρασκευή του Μονοδένδρι, τη Μονή της Βουτσάς και άλλα μνημεία μας πληροφορεί θετικά για τον τόπο.

Η καθ' εαυτού όμως ιστορία του Ζαγορίου αρχίζει μετά την τουρ-

«μικρή κατάκτηση, όταν ιδρύλ. δεκατέσσερα χωριά κατά το 1430 ιδρύονται στην ευεργετική επιδράση των προνομιών και της αυτοδιοίκησης, ύστερ' από τη θεληματική τους υποταγή στην Τουρκική κυριαρχία. Το παράδειγμα ακολούθησαν κατόπι και τα χωριά του Δυτικού Ζαγορίου τον 17' αιώνα με την υπογραφή τους στη Βασιλιά — Σουλτάνα. Η περιοχή αυτή με έδρα το Πάπιγκο, παίρνει ισπανοίδια προνόμια και κάνει την πρώτη την αυτόνομη κοινοτική ομοσπονδία. Σιγά - σιγά όλα τα χωριά 46, και κάποτε περισσότερα, δημιουργούν το κοινό των Ζαγορίων με χαρακτηρισμό φαινομενικά δημοκρατικό, στην πραγματικότητα όμως αριστοκρατικό.

Τα προνόμια αυτά στάθηκαν αφορμή ν' αναπτυχθεί μια υποδειγματική οργανωμένη κοινωνική και πολιτική ζωή, που με την πάροδο των χρόνων έφτασε σε ζήλευτο σημείο με τις ενέργειες διακεκριμένων Ζαγοριστιών, που κάθε τόσο κατάφεραν να κερδίσουν και μεγαλύτερα προνόμια, προσφέροντας τις υπηρεσίες τους στην Πύλη.

Έτσι το Ζαγόρι κατόρθωσε ν' αποκτήσει αυτοδιοίκηση και θρησκευτική ελευθερία. Τη διοίκηση παίρνει ο πατριάρχης, ο Ζαγόρι κοσμάκης, ο Βελήνης, όπως τον έλεγαν, που είχε απειρόριστη εξουσία. Αυτός έδινε διαταγές και φρόντιζε για την εκτέλεσή τους, με τη στρατιωτική δύναμη που είχε στη διάθεσή του. Καμιά ανάμειξη τουρκικής αρχής δεν επιτρέπεται, κι ούτε είχε δικαίωμα να πατήσει τούρκος στο Ζαγόρι.

Η ελευθερία αυτή ήταν φυσικό να δημιουργήσει στον τόπο κάποια διαφορετική ζωή, που αναπτύχθηκε πολύ διαφορετικά, από εκείνη, που βρίσκονταν κάτω απ' την τρομερή Τουρκική κυριαρχία.

Εκείνο όμως που έπαιξε τον πιο ισχυρό ρόλο στην ανάπτυξη του Ζαγορίου, ήταν τα ταξίδια και το ανήσυχο πνεύμα των κατοίκων. Απ' τον 17' αιώνα οι Ζαγορίσιοι κατακλύζουν τη Ρουμανία, την Βεσσαραβία, τη Ρωσία και όλο τον κόσμο. Εργατικοί, δραστήριοι, με οικονομολογικό πνεύμα, γαμψομαχημένοι, με ευρύτερη αντίληψη και με παρορμητική φιλοπατρία, προβάλλουν σε αφάνταστο βαθμό, σε σημείο, που οι δρόμοι του ταξιδιού, γίνονται οι χρυσόφοροι αγωγοί, που φέρουν αμύθητο πλούτο στον τόπο, με φυσικό επακόλουθό του την εκπαιδευτική ανάπτυξη των κατοίκων. Με τον πλούτο αυτό, χόστηκαν οι εκπαιδευτικές εκείνες εκπαιδεύσεις που θαυμάζει ο επισκέπτης, τα τεράστια σχολεία, τ' αρχοντικά σπίτια, οι καλοσυναισθημένοι δρόμοι, οι θαυμάσιες πλατείες.

Με το χρήμα αυτό των ταξιδευμένων δημιουργήθηκαν σε κάθε χωριό τα σχολεία και καλλιεργήθηκαν η παιδεία για τα γράμματα, που έμεινε σαν το πιο χαρακτηριστικό γνώρισμα του Ζαγορίσιου.

Με την ευμενία αυτή το Ζαγόρι διαμόρφωσε μιαν ανώτερη ζωή, που στάθηκε για πολλά χρόνια, ασήκη και σήμερα, μοναδικό φαινόμενο όχι μονάχα στην Ήπειρο, αλλά και σε άλλες περιοχές, και έμεινε πάντα σαν πρότυπο για μίμηση σ' ολόκληρο τον Ηπειρωτικό πληθυσμό. Σε ποιά ελληνικά χωριά με τις 150 οικογένειες θα μπορούσε κανείς να μετρήσει 50 και 60 επιστήμονες!

Μα το πιο εκπληκτικό σ' αυτή τη δράση του Ζαγορίσιου, είναι η προσήλωση στο πατριωτικό χρώμα, η λατρεία του στη γενέθλια γη. Οποιαδήποτε πλούτη κι αν αποχτήσε στους μακρινούς τόπους, οποιαδήποτε ευτυχία κι αν βρήκε στις ευδαίμονες χώρες που ταξίδευε ο Ζαγορίσιος, ούτε για μια στιγμή δεν ξεχνά τη μικρή του πατρίδα. Αγιάτρευτος πόνος η νοσταλγία του για το Ζαγόρι. Το ταξίδι δεν είναι σκοπός είναι μέσο για την ευτυχία, όχι μονάχα τη δική του, αλλά της ιδιαίτερης πατρίδας του και γενικότερα ολόκληρου του έθνους.

Εργάζεται με όλη τη δύναμη της ψυχής του ο Καπεσοθέτης Μπρούζος, γιατρός του Σελήμι του Γ' ν' ανακηρύξει με σουλτανικό φερμάνι το Ζαγόρι χώρα ουδέτερη. Προσπαθεί να ιδρύσει πανεπιστήμιο, με το Γ. Γεννάδιο, το Νεόφυτο Δούκα και τον Χρ. Κλωνάρη, όταν όμως μεινται στη Φιλική Εταιρεία και πιστεύει στο γενικότερο σκοπό της, αφήνει τις επιδιώξεις αυτές που απέδιδαν να ωφεληθούν την ιδιαίτερη πατρίδα του κι αφιερώνει τις δυνάμεις του για την ανόρθωση ολόκληρου του έθνους και πεθαίνει στις φυλακές της Πύλης, σα φιλικός.

Μ' αυτές τις αρετές διαμορφώθηκε μια ανώτερη πνευματική ζωή, στο Ζαγόρι, που δεν ήταν ένα φαινόμενο μεμονωμένο, που μπορούσε να παρατηρήσει κανείς στους γραμματισμένους και στους πολιταξιδευμένους. Η επιδράση αυτή έγινε καθολική απάντηση που ξαπλώσε σ' όλα τα κοι-

νωνικά στρώματα και βύθωσε βαθύτατα στις ψυχές με την πολύμηνη λάμψη της, που πουθενά αλλού δεν είχε τόση έκταση, όσο στον τόπο αυτό. Τα σχολεία εργάστηκαν με τέτοια καταπληκτικά αποτελέσματα ώστε αξίζει να μελετηθεί πλατύτερα η διαπίστωση αυτή και να τη παραδείγμα, σε κείνους τουλάχιστο που πιστεύουν πραγματικά στον πατριό τους και δεν περιορίζονται στα κούφια λόγια, που λένονται συνήθεια, χωρίς να καταβάλλεται καμιά προσπάθεια με έργα.

Στο Ζαγόρι δεν υπήρξε άνθρωπος αναλφάβητος! Μπορεί ο επιστήτης ακόμη και σήμερα να θαυμάζει εκατομμύριας γριούλες να ξέρουν και να γράφουν όχι τα κολυδογράμματα των ανθρώπων που δάχτηκαν στις πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου, αλλά ανθρώπους που δέχτηκαν κάποια βαθύτερη μόρφωση. Στο Βραδέτο, θαύμασε τον τράδιο μιας γυναίκας, παρασπέντης ηλιθίας, που σ' αυτό συγγενότανε μυστικά τραγούδια, γνωμικά και άλλες χρήσιμες γνώσεις. Το γραμμά της χαρακτηρίσει και την ορθογραφία, θα τη ζήλευσαν πολλές μαθήτρες του Γυμνασίου.

Με την ακτινοβολία αυτή του σχολείου έζησαν αιώνες το Ζαγόρι ανέπτυξε ένα αξιοθαύμαστο τρόπο ζωής, μ' όλες εκείνες τις αρετές, που χαρακτηρίζουν τον πνευματικά και ψυχικά ανώτερο άνθρωπο.

Τι απόμεινε όμως σήμερα απ' όλη αυτή την παρασπέντη δόξα του γόρι; Δύσκολοι καιροί και δύσκολοι χρόνοι, έπληξαν ανεπαρκώς τα έμφυχα και τα άμφυχα. Μια ερμητική αδιασπέντη πλανιέται ολόκληρος σου φέρνει δάκρυα στα μάτια.

Το ταξίδι έλειψε για πάντα, έμεινε όμως η νοσταλγία, κι αυτή, βγαίνει σε μυστική φωνή από τα βάθη κάθε ψυχής. Μη γελαστείτε κι κούσεις το Ζαγόρι στο να καταρρέει τα ταξίδια, που ρίχναν τον πόντο. Στο βάθος θα διακρίνεις, πως τα λόγια του αυτά λένονται γιατί κρυβός δεν μπορεί να πραγματοποιήσει τη λαχτάρα αυτή της φυγής νοσταλγία για κάποιον άγνωστο κόσμο, που άκουσε από μικρή ηλικία στις διηγήσεις των γέροντων, τη μακρινή και μυστηριώδη πορεία π' αλούθησαν γενιές γενιών κι έμεινε τώρα ο θρύλλος. Αυτή τη νοσταλγία την συναντήεις κανείς διάχυτη να πλανιέται σ' όλο ανεξαιρέτως το Ζαγόρι, στο πάντων όμως στο Κεντρικό και το Δυτικό. Στο ανατολικό επιτεταμένη του βασικού πλούτου παρουσιάζεται τώρα με τους νέους δρόμους που έγιναν, σε μια δύση, που επιβάλλεται και από τις σημερινές συνθήκες. Προς την κατεύθυνση αυτή καταβάλλονται απεγνωσμένες προσπάθειες απ' όλες τις πλευρές. Τι παύεται όμως να γίνει στην πραγματικότητα, είναι δύσκολο να το προβλέψει κανείς. Η ζωή ακολουθεί τον νούργιο δρόμο, παραμερίζοντας τα ερείπια που σώρισαν οι καιροί. Πι-πει όμως να παραμεριστούν και τα συντάγματα που απομένουν στις ψυχών ανθρώπων, να υποστούν κάποια καθάρση απ' αυτή την ανάμνηση νοσταλγία για να μπορέσουν να κοιτάζουν το μέλλον, όπως παρουσιάζονται, απερίσπαστο πια απ' την προγονική κληρονομιά, που τους βασανίζει. Οποιοσδήποτε όμως κι αν είναι ο καινούργιος δρόμος που παρουσιάζει ακολουθήσει το Ζαγόρι, δεν πρόκειται ν' αναστηθεί η παλιά εκείνη ζωή με την απρόσπεντη αρχοντιά της. Έσθισε οριστικά και θα πλείνσει ο βρύλλος. Όμως μέσα σ' αυτό το τραγικό παραδελμό, που τόσο σκληρά πνίγει τις ψυχές στη νέα τους προσπάθεια, ολόκληρο θα ανασταθεί μιαν απέραντη λατρεία για το ρημαγμένο τόπο, που αναβλύζει απ' τα βάθη της ψυχής κάθε Ζαγορίσιου, σαν τα ποτάμια που καλούν στις ματιές. Αυτό είναι μια ελπίδα. Ο Ζαγορίσιος παρ' όλες τις καταστροφές μίσσησε τον τόπο του. Μένει ο αιώνιοζλάτης της γης που είδε το πλάσμα της και έγινε ένα με το χρώμα της, με τα νερά της, τα βουνά της, τα δέντρα, τις βρυσηλές της. Απ' αυτή δέχτηκε την ευεργετική επιδράση σ' αυτή βρίσκεται η ανακούφιση στον πόνο του. Απ' αυτό το πλάσμα περιβάλλον εξοράισε τον εσώτατο κόσμο του, απ' αυτόν δίδει την ευγένεια των τρόπων του, την απλότητα και το ήθος του. Το Ζαγόρι είναι η ίδια η Ζαγορίσια ψυχή, που βέρνεται και λιώνει μ' αυτή την αγνή λατρεία, την άσβεστη νοσταλγία για τον ακριβό της τόπο. Μπορεί να ερημνέφει κανείς όλα εκείνα τα τραγούδια που εί-ει και που δεν είναι τίποτε άλλο, από μια αφοσίωση και πονεμένη λαχτάρα, ένας αθάνατος καημός, που ξεχειλίζει απ' άκρη σ' άκρη κατακλύζει σαν πλημμύρα και διαλαλεί μωρόστομα τη λατρεία του τόπου, σαν υπέρτατος σκοπός και στεφνή προσδοκία; Ποιά εγγύηση να σεις σαν βλέπεις όλες εκείνες τις αγιασμένες μορφές των μεγάλων.

Συνέχεια στη σελίδα 111

Η Ε.Η.Μ. ΤΙΜΗΣΕ ΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΣΑΡΑΛΗ

Το Σάββατο 25 Μαΐου 1986, η Ε.Η.Μ. στην αίθουσα του Πνευματικού της Κέντρου τίμησε τη μνήμη του γνωστού λογοτέχνη, συγγραφέα και εκπαιδευτικού Γιάννη Σαράλη από το οποίο είναι γνωστό, καταγόταν από την Αρίστη και πέθανε το Μάρτιο του 1985.

Προλογίζοντας την εκδήλωση ο κ. Κώστας Π. Βλάχος, έφορος πολιτιστικών εκδηλώσεων της Ε.Η.Μ. αναφέρθηκε στην απόφαση του Δ.Σ. της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών να τιμήσει τους ευεργέτες της, που συνεχίζοντας τη μακριά παράδοση της Ηπειρ. ευποιΐας αφιέρωσαν περιουσιακά τους στοιχεία στο Ίδρυμα πλουτίζοντας έτσι τις συλλογές και τη βιβλιοθήκη του ή ενισχύοντας το οικονομικά.

«Η Ε.Η.Μ. είπε ο κ. Βλάχος, με δυνάμει οιακού τρόπου τον κ. Κώστα Φρόντζο, ακτινοβολεί κι εμπνέει απόλυτη εμπιστοσύνη. Κι ο φιλογενής Ηπειρώτης προσφέρει γιατί ξέρει ότι η προσφορά του θα αξιοποιηθεί κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο».

Στη συνέχεια αναφέρθηκε σύντομα στη ζωή και το έργο του Γιάννη Σαράλη, τη δωρεά της βιβλιοθήκης του και πινάκων ζωγραφικής στην Ε.Η.Μ. κι ευχαρίστησε την παριστάμενη σύζυγο του τιμώμενου κ. Θεοδοσία Γ. Σαράλη για την αγάπη που δείχνει κι εκείνη προς το Ίδρυμα.

Τέλος παρουσίασε τους δυο ομιλητές της βραδιάς, τους κυρίους Ιωάννη Ν. Νικολάϊδη και Φώτη Πέτσα, που ανέπτυξαν αντίστοιχα τα θέματα «Ο Γιάννης Σαράλης ως λογοτέχνης και εκπαιδευτικός» και «Ένα παράδειγμα ζωής».

Ο κ. Νικολάϊδης ανέλυσε το πεζό και ποιητικό έργο του τιμώμενου αποκαλύπτοντας τη ευγένεια των αισθημάτων του Γιάννη Σαράλη και ιδιαίτερα τη συναισθηματική και πνευματική του σχέση με την Αρίστη, το Ζαγόρι και τον ευρύτερο ηπειρωτικό χώρο. Είπε μεταξύ άλλων ο κ. Νικολάϊδης:

«Και στα πεζά του αυτά εκείνο που αιωρείται σα διάχυτη πίκρα είναι ο μεγάλος κα' υμός για την ερήμωση του Ζαγορίου είναι η σκληρή πραγματικότητα που φωνάζει πως όλα έχουν χαθεί ακόμα και η δειλή ελπίδα πως κάποτε μπορεί ν' αντιστραφεί η τύχη και να γνωρίσει ο τόπος μια νέαν άνθηση».

Αναφερόμενος στον εκπαιδευτικό Σαράλη ο κ. Νικολάϊδης είπε πως το διδακτικό του έργο έμεινε βαθιά χαραγμένο στην ψυχή των μαθητών του.

Όπου κι αν εργάστηκε ο Σαράλης σημάδεψε το πέρασμά του με το ήθος, τις γνώσεις, τη διδακτική ικανότητα. και τις πρωτοποριακές του θέσεις σε θέματα ουσίας της παιδείας.

Στη συνέχεια το λόγο πήρε ο καθηγητής κ. Φώτης Πέτσας, συγγραφέας, φίλος και συνεργάτης του Γιάννη Σαράλη, ο οποίος σκιαγράφησε την προσωπικότητα του τιμώμενου μέσα από τα προσωπικά του βιώματα και τους δεσμούς μιας ολόκληρης ζωής. Ο κ. Πέτσας μίλησε από το περίσσευμα της καρδιάς του και πέρασε έτσι απλά κι ανθρώπινα τα φορτίσια συναισθηματικά την ατιμωμένη και με τη βοήθεια φωτεινών διαφανειών να ζωντανέψει την μορφή του Γ. Σαράλη τοποθετώντας την μέσα στο χώρο που λάτρεψε.

Στην ωραία εκδήλωση παρέστησαν ο πρωτοσύγγελλος κ. Νικηφόρος, ο βουλευτής της Ν.Δ. κ. Θεόδωρος Γεωργιάδης, ο πρόεδρος της Ε.Η.Μ. κ. Κώστας Φρόντζος, η σύζυγος του τιμώμενου κ. Θεοδοσία Γ. Σαράλη και πολλοί φίλοι και συγχωριανοί του.

Την επαύριο Κυριακή 26 Μαΐου, στον κατάμεστο ναό του Αγ. Γεωργίου του Νεομάρτυρος η Ε.Η.Μ. τέλεσε θρησκευτικό μνημόσυνο του Γιάννη Σαράλη το οποίο πρόεδρε ο πρωτοσύγγελλος κ. Νικηφόρος.

Όπως πληροφορούμαστε, η Ε.Η.Μ. θα οργανώσει το προσεχές φθινόπωρο ειδική εκδήλωση για να τιμήσει τους ευεργέτες και δωρητές της.

N.—

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΚΑΜΝΕΛΙΩΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

Στις 22 Ιανουαρίου 1986 πραγματοποιήθηκε η ετήσια Γενική Συνέλευση του Συνδέσμου. Εκλέχθηκαν για το Δ. Συμβούλιο και συγκροτήθηκαν σε σώμα οι:

- 1) Κώστας Γ. Θεοδοσίου Πρόεδρος
- 2) Ολγα Μ. Γεναδίου Αντιπρόεδρος
- 3) Γεώργιος Α. Σουκοβέλος Γεν. Γραμματέας
- 4) Αναστάσιος Ν. Πίπας Ταμίας
- 5) Αριστείδης Α. Καραδήμος σύμβουλος

1. Ο Σύνδεσμος έστειλε 50.000 δρχ. πρωτοχρονιάτικο δώρο στους μαθητές του Δημοτ. Σχολείου Σκαμνελίου.

2. Στις 22 Φεβρουαρίου έγινε η συνεστιάση του Συνδέσμου στο κέντρο διασκέδωσης «Ο ΣΚΑΡΟΣ». Στο κατάμεστο κέντρο οι Σκαμνελίτες διασκεδάζαν με την ορχήστρα του μοναδικού Ζαγορίσιου Κλαρινίστα Γρηγόρη Καψάλη. Μέσα σε ατιμωμένη α-δελφική, με αδιάπτωτο κέφι ξαναζάτανεσαν παλιές μνήμες, ξαναγύρισαν στις ρίζες μας τις προγονικές και ξα-

ΤΙΜΗΘΗΚΕ Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΑΡΣΕΝΗΣ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΣ

Το βράδυ της Δευτέρας, 26 του Μάη 1986, ο Δήμος των Γιαννίνων τίμησε, σεμνά και προεπομένα, τον αληθινό και αθόρυβο δασκάλό μας Κύριο ΑΡΣΕΝΗ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟ, για το έργο του. Μας δόθηκε, έτσι, μια χαρά και ευφροσύνη, θάλαγα απεριμένη, και συντελέστηκε, στη —σχεδόν— στείρα και απρόσφορη περίοδο που περνάμε, μια ουσιαστική πράξη. Ήταν μια δικαίωση για Ένα ακαταπρόντο πνευματικό ταγό και προσβύτη, που πάνω από πενήντα χρόνια, κυριολεκτικά «διακονεί» και υπηρετεί τα γράμματα, την παράδοση και την καλά νοούμενη κοιλότητα των Γιαννίνων και την πλουτίζει με τη βαθύτητα και τη πρωτοποριακή Ευρωπαϊκή λογισμένη, του φωτισμένου κι αδιαφιλονίκητου Δασκάλου, με καφάλαιο Δ, που γαλούχησε γενιές και γενιές! Όσοι ευτυχίσανε να βρεθούμε στην εκδήλωση αυτή αλαφροπετάσαμε για λίγο σε καρούς αλλαρινούς και είχαμε επί τέλους, τη μέθεξη στην τιμή, που αξίζει και τιριάζει στους πραγματικά Άξιους, στους Πρωτοπόρους δημιουργούς, στους σμιλευτές και πλάστες ψυχών.

Δεν έχω πρόθεση να σχοληθώ εδώ με... λεπτομέρειες. Άλλοι, ειδικοί γι' αυτές ασφαλώς θ' ασχοληθούν, αν δεν ασχολήθηκαν ως τώρα, με όσα και όπως έγιναν. Ίσως μερικοί και να... κουράστηκαν, από το πραγματικά «φορτωμένο» πρόγραμμα. Όμως οι περισσότεροι ξέρουν καλά ότι ο Δάσκαλος (και μάλιστα της Νεοελληνικής γραμματικής της γραμματολογίας και της λογισμένης) κ. ΑΡΣΕΝΗΣ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΣ είναι: ατέλειωτη υπόθεση!

Ό,τι κι αν ειπώθηκε κι έγινε, γι' αυτόν, ήταν και είναι λίγο, θαρρώ —πρωτοπικό—.

Οι μαθητές του, τουλάχιστο, της «Πολύτης» Ζωσιμαίας Σχολής στοχάζονται, έμαθαν από πρώτο χέρι και... θυμούνται πολύ περισσότερα και βαθύτερα, από τον μοναδικό τον απεπαιστωμένο Δάσκαλό τους «ΑΡΣΕΝΗ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟ». Το ότι: «θυμούνται» τα λέει Όλα —προσωπικά θυμάμαι πάρα πολλά. Τα πιο πολλά εύχημα, ουσιαστικά και χρειζόμενα, στην ως τώρα ζωή μου κι ως τα στεφάνια μου. Του είμαι «χρωστική», θαυμάστης και «αλόγιστη» κ.λπ., «δία βίου», όσο σε κάνω, ίσως άλλων.

Νομίζω, όμως, ότι και πάρα πολλοί μαθητές του έχουν όμοιες, ή παρσιπλήεις, παρακαταθήκες, θυμίες, βιώματα και πρότυπα — πράξεις — ζωής. Και είναι αυτοί... στρατιές. Και είναι όλοι μάλλον, φτασμένοι, ολο-

γαδωμένοι τους συνεκτικούς δεσμούς που μας ενώνουν. Ήταν μια βραδιά αλησμόνητη. Αλλά και η ωραία εκδήλωση του Συνδέσμου στην Λιβαδεία — Δαύεια — Μονή Ιερουσαλήμ — Ζευμένο στις 19 Απριλίου σημείωσε μεγάλη επιτυχία.

Για την τουριστική ανάπτυξη στο Ζαγόρι που δεν έχει προγραμματιστεί μέχρι σήμερα η διάθεση κομμάτι πιστώσεων, ευχόμεστε να διατεθεί κάποιο ποσό από τα 44,5 δις δρχ.

Β' Σε 22 ορεινούς και μειονεκτικούς νομούς θα χορηγηθούν 550 εκατ. δρχ.

Η διάθεση ποσού 550 εκατ. δρχ. σε 21 ορεινούς και μειονεκτικούς νομούς εγκρίθηκε με απόφαση του υπουργού Γεωργίας θέση κανονισμού της Ε.Ο.Κ. για την αντιμετώπιση των δασικών εφαρμογών προγράμματος επιτελεστικής της γεωργικής ανάπτυξης ορεινών περιοχών

κληρωμένοι, ατόφιοι. Ύφανα τη ζωή τους στον ίδιο στέφανο, έντιμον καλοδουλεμένο... καρδιά.

— Τι άλλο πιο ωραίο και πιο ακριβό στον μάταιο αλλά πάντα όμορφο κόσμο μας!

— Μέσα σ' αυτούς είμαστε, ελπίζω, εκατοντάδες και, ίσως και χιλιάδες Ζαγορίσιοι.

— Χαράζω, λοιπόν, αυτές τις γραμμές εδώ: πρώτα για την ταπεινότητά μου κι ύστερα για όλα τους, «κατά κανόνα»,... ευεπφορούς, στα γράμματα και τη μάθηση Ζαγορίσιους από τις φιλόδοξες στήλες του «ΖΑΓΟΡΙΟΥ μας», που χρειάζεται και τέτοια κεντρίσματα.

— Εκφράζω τη χαρά και μαζί και τα ευγνώμονα συναισθήματα μας, για τον αληθινό, τον ακεραίο Δασκάλό μου κι αυτόν. Εύχομαι και ελπίζω ότι και στον δικό μας Ζαγορίσιο χώρο και τους πνευματικούς φορείς του θα υπάρξει ανάλογο πεδίο δράσης και εκπαιδύσεων, σαν αυτή της Δημοτικής Αρχής των Γιαννίνων.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΧΡ. ΤΖΟΥΦΗΣ
Γιάννινα: Μάης 1986.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Α' Περισσότερα χρήματα υπέρ του ελληνικού τουρισμού από τα ΜΟΠ

Αυξάνοντας το κονδύλι που θα διατεθεί από τα ΜΟΠ (Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα) για τον ελληνικό τουρισμό. Συγκεκριμένα, από τα ΜΟΠ θα διατεθούν για έργα τουριστικής υποδομής κατά την προσεχή πενταετία πιστώσεις 42 δις δρχ. από τις δημόσιες επενδύσεις, πάλι για τουριστικά έργα.

Η απόφαση αυτή που πήρε τελικά η ελληνική Κυβέρνηση για ν' αυξήσει το ποσό που φυσικά το ποσό προς όφελος του ελληνικού τουρισμού, τη χορήγηση πρόσθετων πιστώσεων στον Εθνικό Οργανισμό Τουρισμού, δείχνει το ενδιαφέρον της ελληνικής Κυβέρνησης για τον τουριστικό τομέα, που είναι ένας υγιής τομέας με τάσεις ανάπτυξης και για το έτος 1986.

Για την τουριστική ανάπτυξη στο Ζαγόρι που δεν έχει προγραμματιστεί μέχρι σήμερα η διάθεση κομμάτι πιστώσεων, ευχόμεστε να διατεθεί κάποιο ποσό από τα 44,5 δις δρχ.

Β' Σε 22 ορεινούς και μειονεκτικούς νομούς θα χορηγηθούν 550 εκατ. δρχ.

Η διάθεση ποσού 550 εκατ. δρχ. σε 21 ορεινούς και μειονεκτικούς νομούς εγκρίθηκε με απόφαση του υπουργού Γεωργίας θέση κανονισμού της Ε.Ο.Κ. για την αντιμετώπιση των δασικών εφαρμογών προγράμματος επιτελεστικής της γεωργικής ανάπτυξης ορεινών περιοχών

ΖΑΓΟΡΙ ΚΑΙ ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ

(Συνέχεια απ' το προηγούμενο και το τέλος).
ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΛΕΞΗ ΤΟΥ κ. ΑΓΓΕΛΟΥ ΚΙΤΣΟΥ

Θα ρωτήσετε τώρα ποιός μπορεί ρεαλιστικά να είναι αυτός ο ρόλος στα άμεσα επόμενα χρόνια την ερχόμενη δεκαετία —αν θέλετε— από σήμερα.

Κάποις είπε πως δεν μπορεί να είσαι ρεαλιστής, εάν δεν ονειρεύεσαι. Ελάτε λοιπόν μαζί μου να κάνουμε μια περιπλάνηση στο χώρο αυτού του είδους του ονείρου για να διαπιστώσουμε ότι η Ριζάρειος ΜΠΟΡΕΙ και ΠΡΕΠΕΙ στο διάστημα αυτό να σχεδιάσει και να υλοποιήσει, με τη συνεργασία όλων των φορέων του Ζαγορίου, τους παρακάτω στόχους, που μπορεί να μη λύσουν τα μεγάλα προβλήματα του Ζαγορίου, αλλά είναι βέβαιο ότι θα περισώσουν την πολιτιστική φυσιογνωμία του και ότι θα κάνουν καλλίτερη σε πολλά επίπεδα τη ζωή πολλών συμπατριωτών μας και ιδίως της γενιάς στην οποία εμείς οι παλαιότεροι αρχίσαμε ήδη να παραδίδουμε τα κλειδιά...

Πρώτα — πρώτα με το καλό θα πρέπει στο υπό αέιοποίηση οικοπέδο των Γιαννίνων να δημιουργηθεί με την αντιπαροχή που θα δοθεί, η αίθουσα συγκεντρώσεων των Ζαγορίσιων Ιωαννίνων είναι θέμα τιμής για τους Ηπειρώτες Συμβούλους να τεθεί κάτι τέτοιο στους βασικούς όρους της αντιπαροχής.

Ακόμη μέσα στη δεκαετία που μας έρχεται, θα έχουμε οπωσδήποτε προβληματισθεί και θα έχουμε κάνει τα πρώτα προσχέδια και τους πρώτους οικονομικούς και άλλους υπολογισμούς για το Ριζάρειο, αλλά και Ζαγορίσιο Πολιτιστικό Κέντρο στο χώρο του σημερινού πάρκου της Ριζαρείου. Εάν συνεγείρουμε όλο το Ηπειρωτικό στοιχείο της πρωτεύουσας πιστεύω ότι θα μπουν οι θάσεις του έργου ναρίτερα απ' ό,τι νομίζουμε εάν πάλι δεν το κατορθώσουμε θα πρέπει να επιδιώξουμε την απαλλοτρίωση απ' το Κράτος των 3,5 στρεμμάτων που προορίζονται, θάσει της σύμβασης ανταλλαγής, για το Κέντρο αυτό.

Πιο άμεσα όμως θα πρέπει να περιμένουμε διεύρυνση των υφιστάμενων δραστηριοτήτων. Συγκεκριμένα τίποτε δεν θα μας εμποδίσει να δημιουργήσουμε μικρούς γυναικείους χειροτεχνικούς συνετακτισμούς (ιδίως στα χωριά του Ανατολικού Ζαγορίου με την πλούσια παράδοση) οι οποίοι ύστερα από μαθητεία ή πρόσθετη κατάρτιση των μελών τους, θα παράγουν και θα έχουν εξασφαλισμένη συνεχή διάδοση των προϊόντων τους με παράλληλη ασφάλιση. Χωρίς πολλά λόγια ένα μικρό αυτοκίνητο για μεταφορά πρώτων υλών, 1 — 2 ευρύχωρα δωμάτια σε παλιά αρχοντικά και πάνω απ' όλα θέληση για δουλειά.

Σωστική επίσης θα είναι η παρέμβαση της Ριζαρείου στη συντήρηση των κυριότερων εκκλησιαστικών Μνημείων, των γεφυριών του Ζαγορίου, ενώ με κάποια ευρύτερη ερμηνεία του όρου «πολιτιστικό μνημείο» μπορεί να δημιουργηθεί σε παλιό οίκημα της Μπάγιας ή του Καπεσόθου (η επιλογή αυτών των χωριών δεν είναι τυχαία) το Μουσείο που θα στεγάσει τις διάφορες ιδιωτικές και άλλες συλλογές λαϊκής τέχνης που υπάρχουν στο Ζαγόρι.

Από τις υφιστάμενες δραστηριότητες μπορεί να ενισχυθεί η επιδότηση των μαθητών του Γυμνασίου και Λυκείου Τσεπελόβου, ενώ στη θέση της Σχολής Λαϊκής Τέχνης για άρρενες στο Μονοδένδρι που προβλέπει η Εφεταική απόφαση, μπορεί να δίνονται υποτροφίες για ειδικές σπουδές στο εξωτερικό επάνω στους σχετικούς τομείς με προοπτική οι μετακτιπαιδευόμενοι να δουλεύουν σε μία από τις μονάδες που θα συντηρεί στο Ζαγόρι η Ριζάρειος ΜΠΟΡΕΙ να αποκλεισθεί η ιδέα δημιουργίας μιας ανάλογης Σχολής, αν τα οικονομικά το επιτρέψουν, σ' ένα από τα πανέμορφα χωριά του Ανατολικού

Ζαγορίου.

Τα πολιτιστικά Σωματεία των χωριών μας (πας να ξεχάσει κανείς τους νέους της Βωδούσας, των Ασπραγγέλων, της Αρίστης, της Βίτσας, του Ελαφοτόπου, του Βρυσοχωρίου, του Καπεσόθου, των Ικίπων και τόσων χωριών μας) ΘΑΧΟΥΝ να προγραμματίζουν μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμες δραστηριότητες που με λίγη «περιπέτεια της σκέψης», όπως θάλεγε κι ο Γιάννης Ξενάκης, μπορεί να γίνουν μοναδικές στη χώρα μας, γιατί υπάρχουν η προϊστορία και το πλάσιο (φυσικό και αρχιτεκτονικό).

Απ' την άλλη μεριά ο Πολιτιστικός και λαογραφικός πλούτος καθώς και οι απaráμιλλες φυσικές ομορφιές των χωριών μας θα καταστεί δυνατόν να προβληθούν μέσω εκδόσεων πολύ υψηλού επιπέδου που η συγγραφή τους μπορεί να γίνει με προκήρυξη διαγωνισμών και χρηματικά θραύσια, ώστε να υποκινηθεί το ενδιαφέρον πνευματικών ανθρώπων και ειδικών πέρα απ' το Ζαγόρι και την Ήπειρο.

Κοντά σ' αυτά το Πνευματικό Κέντρο Κ. Λαζαρίδη με τις ανεκτίμητες συλλογές του κι έναν υπεύθυνο θα είναι πραγματικότητα στα 2 — 3 χρόνια. Εάν μάλιστα δραστηριοποιηθεί λίγο περισσότερο ο τοπικός παράγοντας και δυνατόν να δημιουργηθεί στο Κουκούλι ένα αξιόλογο διπτυχο: απ' τη μια μεριά Λαζαρίδιο απ' την άλλη αρχοντικό Πλακίδια, μαγνήτης έλξης για ειδικούς μελετητές αλλά και απλούς τουρίστες. Πιο αναλυτικά το αρχοντικό μια και όπως μαθαίνουμε, θ' αρχίσει η συντήρησή του, μπορεί να αξιοποιηθεί σαστά από κάποιον άλλο φορέα και να αποτελέσει το γνήσιο μοντέλο του παλιού Ζαγορίσιου σπιτιού που την παλιά λειτουργικότητά του θα αναδεικνύουν ο πλούσιος εσωτερικός του διάκοσμος και ανθρώπινα ομοιώματα (κούκλες ή κέρινα κατασκευασμένα) τοποθετημένα στους επί μέρους χώρους για να θυμίζουν τον κόσμο που χάθηκε. Μ' ένα μικρό μισιτήρι ο επισκέπτης μπορεί να παρακολουθεί παράλληλα και μια ομιλούσα ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση προβολή SLIDES ή VIDEO με την ιστορία του Ζαγορίου, ενώ θα έχει την ευκαιρία στο Κέντρο Λαζαρίδη να αγοράσει βιβλίο, καλλιτεχνικά κάρτ — ποστάλ, χάρτες του Ζαγορίου κι αν θέλετε ακόμη και πλαστικοποιημένες επάνω σε χάρτινη φωτογραφίες από τις αγιογραφίες των εκκλησιών μας και πρώτα απ' όλα φωτοαντίγραφα από τις περίφημες εικόνες του Κουκουλιού.

Με το SLOGAN λοιπόν ελάτε στο Κουκούλι να γνωρίσετε την πνευματική φυσιογνωμία του Ζαγορίου το ερημοχωριό αυτό μπορεί σε λίγα χρόνια να γίνει σημείο αναφοράς σε εθνικά και ευρωπαϊκά έντυπα.

Στα χρόνια επίσης που έρχονται μοιραία θα γίνει η ουσιαστική συγχώνευση της Λαμπριαδείου με το Χειροτεχνικό Κέντρο Μονοδενδρίου, ώστε και οι δύο μονάδες με τις αξιόλογες κτιριακές εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό να αποτελέσουν τον πυρήνα ενός δραστήριου μοντέρνου Ιδρύματος Γυναικείας Μόρφωσης για όλο το Ζαγόρι. Εμείς πιστεύουμε ότι η Ζαγορίσια μπορεί να κάνει και πάλι το θαύμα της, εάν εκπαιδευθεί κατάλληλα.

Τους καλοκαιρινούς επίσης μήνες — και γιατί όχι όλο το χρόνο; — θα μπορούν να γίνονται με τη συνεργασία και άλλων φορέων (μου έρχεται πρόχειρα στο νου το Κ.Ε.Ζ.) ενυμνωτικά και επιμορφωτικά σεμινάρια κυρίως για νέους με σκοπό την συνεχή και συστηματική επαγγελματική τους κατάρτιση σε καινούργιους παραγωγικούς κλάδους, τη βαθύτερη ψυχολογική και αισθητική σύνδεσή τους με αυτό που λέμε Ζαγορίσιο χώρο και πολιτισμός και τέλος την αναπαιξία της τους κινητοποίηση με νέες τεχνικές και μεθόδους ανθρώπων (Συνέχεια στη σελίδα 103)

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Πολύς λόγος γίνεται, επανειλημμένα και θάλεγα μονότονα, για την Τουριστική ανάπτυξη και εκμετάλλευση του «περιοριστού» Ζαγορίσιου χώρου.

Είναι και αυτό μια επίκαιρη και τελεοφόρα λύση και κατ'εξοχή στην αντιμετώπιση του συνολικού και συνεχώς αυξανόμενου και επιδεινούμενου προβλήματος, του αναμφισβήτητου μαρμαρικού, της αδιάκοπης συρρίκνωσης και με δυο λόγια, του αφανισμού του Ζαγορίου μας.

Στην προσπάθεια και έντονη επιθυμία όλων των Ζαγορίσιων, για την ανανέωση της διάφανης «κατρακύλας» έχουν γίνει τουλάχιστον, αρκετές και πολυπρόσχετες... νύξεις και αξιόλογες προτάσεις. Αναπτύχθηκαν επιπλέον και καλοπροαίρετες απόψεις και έγιναν και προγράμματα και σχέδια κ.λπ. σχετικά.

Ανεξάρτητα από τ' αποτελέσματα και τα «επιτεύγματα», που δεν μπορούν να θεωρηθούν και εδώ — και στον «χρυσόφορο» αυτόν τομέα ικανοποιητικά και ελπιδοφόρα, ως τώρα, η προσπάθεια ούτε μπορεί, ούτε πρέπει ν' ανακοπεί και σταματήσει.

Αντίθετα πρέπει να συνεχιστεί, ενταθεί συστηματικοποιήσει και γίνει συνθετικότερη, πολυδιάστατη και συγχρονισμένη. Πρέπει να ανοιχτεί και να δοθεί σε πολλά και πλατιά μέτωπα και πλατύστερους χώρους, χωρίς μεμψιμοιρίες και ηττοπάθεια.

Προσωπικά πιστεύω ότι είναι από τα ελάχιστα, που έχουν απομείνει στη μάχη για την «επιβίωση» του Ζαγορίου, έστω — ακόμη και... ανασχετικά, όταν σχεδόν όλα φαίνονται να καταρτίζονται. Βέβαια εξακολουθώ να πιστεύω και να είμαι θιασώτης κύρια του χειμωνιασμού, ή αν σας αρέσει του «χειμερινού» Τουρισμού.

Αυτός, καίρια, μπορεί να ευνοήσει ανακουφίσει και συγκρατήσει κ.λπ. το πραγματικό «εχέμαζο» Ζαγόρι μας. Οι καλοκαιριτικές «αναλαμπές» δεν λογαριάζονται, γιατί ανήκουν στο καλοκαιριτικό Ζαγόρι, που θα επιβιώσει ασφαλώς και θα συνεχίσει να ζει (και να μας... παραπλανάει) και να είναι στα μέτρα και στις διεξόδους μας, όσο θα υπάρχουμε Ζαγορίσιοι, γεννημένοι, ή και μεγαλωμένοι, στο Ζαγόρι. Τα ανεπανόληπτα βιώματα, η άσβεστη αίσθηση, η βαρεία κληρονομιά και παράδοση και η μοναδική η μαγευτική και ξελογιάστρα φύση και οι ασύγκριτες ομορφιές του Ζαγορίσιου μας, είναι και ελπίδα, βάσιμα θα μείνουν σταθεροί και καταλυτικοί μαγνήτες, που θα μας τραβάνε σταθερά κοντά του, (πρώτιστα Εμάς, αλλά και άλλους φυσιολάτρες κ.λπ.). Αυτά όμως, μόνο, ίσως για τη δροσιά και τους μόσχους του καλοκαιριού και το πολύ για κάποιες γιορτές και πασχαλιές!

Είναι βέβαια, τότε το EL DORADO μας το πανέμορφο και σαγηνευτικό Ζαγόρι μας, με κατηγορηματική προσαγωγή! Το σκληρό και παγερό χειμώνα του, τί γίνεται;

Να το πρόβλημα και αυτό απαιτεί άμεσες λύσεις, μεθοδεύσεις, σκέψεις, προβληματισμούς και προτάσεις (τι άλλο);

Με αυτές τις σκέψεις και τους εύλογους προβληματισμούς μου εισφύρω, εδώ και μια ακόμα δική μου σκέψη και πρόταση, την παρακάτω: Νομίζω ότι θετική κι ουσιαστική συμβολή, στην υπόθεση, που μας αφορά, και στην ανάπτυξη του Τουρισμού, προ παντός του χειμωνιασμού, (που λείπουν και οι «ειδήμονες» απ' τα χωριά μας), θα έδινε και έφερνε η ύπαρξη ενός πετυχημένου Γενικού Τουριστικού Οδηγού, για ολόκληρο το Ζαγόρι μας. Το λέω αυτό γιατί δεν είδα, όσο μπορώ να ξέρω, να υπάρχει κάτι τέτοιο. Ελπίζω ότι δεν πέφτω έξω.

Ο Γενικός Τουριστικός Οδηγός του Ζαγορίσιου ασφαλώς νοείται και πρέπει να είναι ευληπτός απλός και μαζί, πλούσιος και άρτιος και... καθόλου μεγάλος, δύσχιοςτος και σχολαστικός. Προπαντός θα είναι γεμάτος από πετυχημένες ή διαλεγμένες, με ευαισθησία και ευθύνη, εικόνες, φωτογραφίες, χάρτες, παραστάσεις κ.λπ. Η παράδοση οι άπειρες δυνατότητες, οι πραγματικά «καλοί» Ζαγορίσιοι, σ' όλους τους τομείς και η αισιόδοξη φύση, τα τοπία, τα μοναδικά αξιοθέατα μπορούν και πρέπει να δώσουν εδώ κάτι το ξεχωριστό κι ακόμα, γιατί όχι, και τέλειο.

Φυσικά θα απαιτηθεί συλλογική και συντονισμένη προσπάθεια και συνεισφορά, με φορείς κύρια την Ιστορική — Λαογραφική Εταιρεία Ζαγορίου.

Δηλαδή «το Ζαγόρι μας», ως επικουρική, όλους τους άλλους πνευματικούς φορείς του Ζαγορίσιου και, πρόσθετα όλους τους Ζαγορίσιους, της Πατρίδας και της διασποράς. Ο Γενικός Τουριστικός Οδηγός του Ζαγορίσιου νάναι (και θάναι) ένα «εγχειρίδιο» τόπης, όσον «εξελιγμένο» χρειάζονται και διαβάζονται, από το μέσο, πάντα βιαστικό αναγνώστη. Η πολύτιμη πείρα «του Ζαγορίσιου μας» σε εκδόσεις, και το μεράκι το Ζαγορίσιο θαρρώ αρκούν για να γίνει πετυχημένη και εύχρηστη έκδοση και νάχει μεγάλη — Πανελλήνια κυκλοφορία κι απλότητα παντού. Αρκεί το μεράκι, η αριστεία και προ παντός η λιτότητα. Τ' άλλα είναι θέμα συλλογικής δουλειάς, και προβολής — προώθησης. Βέβαια θα μου πείτε: Κάθε χωριό θα θέλει και περισσότερο χώρο και προβολή. Αλλά κι αυτό ξεπερνιέται, με καλή διάθεση και συναίσθηση ότι αυτή είναι για το Εννιάτο, το αξιόλογο, συνολικό Ζαγόρι. Άλλωστε κάθε χωριό μπορεί να φτιάξει και έχει και τον δικό του Τουριστικό Οδηγό, στα χνάρια του Γενικού.

Δεν παραγνωρίζουμε καθόλου ότι βιβλία και εργασίες, (σαν αυτή, την καθόλου τέλεια, για το Βίκο, το ωραίο φάργγι της Ευρώπης, του χωριού μου καλλιτέχνη κ. Κώστα Βαριζώκα, ή σαν τις τόσες μονογραφίες του ακούραστου Πρεσβύτερου Ζαγορίσιου κ. Κώστα Λαζαρίδη, ή σαν το βιβλίο των ξεχωριστών Ζαγορίσιων κ.κ. Γιάννη Σαραλή — (απέθανε για μένα) και Φώτη Πέτσα για

ΖΑΓΟΡΙ ΚΑΙ ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ

(Συνέχεια από τη σελίδα 102)

πινής προσέγγισης.

Κάνουμε την πρόβλεψη πως, εάν όλα πάνε καλά, τα επόμενα 10 χρόνια θα αναδιαρθρωθούν σε τέτοιο ισοβάθμι οι μονάδες της Ριζαρείου στο Ζαγόρι, ώστε όλες μαζί να αποτελέσουν ένα πρότυπο αναπτυξιακό Κέντρο και συνάμα χρηματιστήριο αναπτυξιακών ιδεών, που με την εξασφαλισμένη εις το διηνεκές μονιμότητα της χρηματοδότησής τους από τη Ριζάρειο θα εγγυώνται με την σειρά τους συνέχεια και συνέπεια σ' όλες τις τοπικές δραστηριότητες που θα αναλαμβάνονται σε συνεργασία με το τοπικό στοιχείο του Ζαγορίου.

Τελικά πάντως η «εκπαίδευση του πληθυσμού» με την ευρύτερη σημασία του όρου, σε συνάρτηση με την διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του Ζαγορίου, θα αποθεί, πιστεύουμε, ο μεγάλος στόχος προς τον οποίο θα συγκλίνουν οι προσπάθειες όλων των φορέων και όλων μας, αν θέλουμε να νεκραναστήθι κάποτε το Ζαγόρι. Γιατί μη γελοιάμαστε: Α ανάπτυξη σήμερα σημαίνει γνώση, φαντασία, υπευθυνότητα και ενθουσιασμός. Κι' εμείς οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι πέρα απ' την ερήμωση του Ζαγορίου, υπάρχει και κάποια ψυχική συρρίκνωση κι' απάθεια των νέων ανθρώπων του και οι καλοκαιρινοί πανηγυρισμοί δυστυχώς δεν αλλοιώνουν την εικόνα. Τι θα θέλετε! Λίγο η πολύ με την ανωνυμία, τις σύγχρονες ανέσεις και τη φτηνή ψυχαγωγία, λίγο η βαθμιαία αποκοπή από παραδοσιακούς θεσμούς, λίγο τα μεγάλα και τρέχοντα σπουδαστικά, επαγγελματικά, βιοτικά, κοινωνικά προβλήματα τους έχουν απομακρύνει.

Σ' αυτούς τους νέους πρέπει με καθαρά εκπαιδευτικές και κοινωνικές διαδικασίες να μεταγγίσουμε τη δημιουργική πνοή των παλιών Ζαγορίσιων και το πατριωτικό ρίγος το δικό μας να τους κάνουμε ANIMATEURS εμπρηστές ψυχών, να τους υπεινθυμίσουμε ένα ξένο γνωμικό που λέει πως «έναν ενθουσιώδη άνθρωπο ισodυναμεί με μια πλειονότητα», να τους διαδάξουμε αυτό που λέει ο δημιουργός και Πρόεδρος της Ε. Η.Μ. κ. Κώστας Φρόντζος «ότι τα έργα ρεν θέλουν χρήματα, πάνω απ' όλα θέλουν ψυχή», να τους πληροφορήσουμε ότι οι πιο θιασίμες σήμερα οικονομικές μονάδες της Ευρώπης είναι οι μικρές βιοτεχνίες — χειροτεχνίες της Βόρειας Ιταλίας, που στηρίζονται στην εξατομικευμένη ευθύνη, στο προσωπικό μεράκι και στο νοικοκυρτικό πνεύμα, δηλαδή σε αρετές που είχαν απωθεώσει οι παλιότεροι Ζαγορίσιοι σ' όλες τις εκδηλώσεις της ατομικής και συλλογικής ζωής τους.

Εάν τώρα η Ριζάρειος, κοντά στα μικρά ή μεγαλύτερα έργα που φτιάχνει ή θα φτιάξει τα επόμενα χρόνια στο Ζαγόρι, κατορθώσει επιπρόσθετα να αναδώσει και να ριζώσει με μεθοδικό τρόπο στους Ζαγορίσιους συμπατριώτες μας και τις παραπάνω «αρετές», θα έχει συμβάλει ανυπολόγιστα στην προοδο των χωριών μας και θα έχει εκπληρώσει στον ύψιστο βαθμό την επιθυμία των μεγάλων Εθνικών ευεργετών Αδελφών Ριζάρη να προκύψει δηλαδή από την αξιοποίηση της παρουσίας τους «κοινό καλό στην πολυπόθητη μικρή πατρίδα τους». Το άμεσο μέλλον θα το δείξει και θα αμείψει κατάλληλα όλους εκείνους που κοπιάζουν σήμερα για τα πράγματα της Ριζαρείου.

ΔΩΡΕΑ

ΜΕΣΟΒΟΥΝΙ: Οι αδελφοί Παπαχαρίση πρόσφεραν στη μνήμη της αδελφής της Μαριάνθης 20.000 δρχ. για τις ανάγκες της εκκλησίας Κοίμηση Θεοτόκου του χωριού μας.

Η εκκλησία επιτροπή ευχαριστεί.

— ★ —
ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΑ: Η κ. Κατίνα Τζόβα στη μνήμη του συζύγου της Μιχαήλ πρόσφερε στο σύλλογο Κάτω Πεδινών 10.000 δρχ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΧΡ. ΤΖΟΥΦΗΣ
Γιάννινα: Μάης 1986

ΒΟΤΑΝΙΚΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Η ΦΡΟΞΥΛΙΑ

Μερικοί συγγραφείς στα βιβλία τους χαρακτηρίζουν τη «φροξυλιά» και την κατατάσσουν στους θάμνους. Την χαρακτηρίζουν καλλωπιστικό θάμνο και δεν τη θεωρούν δέντρο. Να θεωρείται αυτή καθαρά σα θάμνος και όχι δέντρο, νομίζω πως δεν είναι πέρα για πέρα σωστή μια τέτοια άποψη, γιατί η φροξυλιά έχει όλα τα γνωρίσματα σωστού δέντρου, με κορμό που φτάνει και ξεπερνάει κάποτε τα 2 — 3 μέτρα με πλούσια διακλάδωση κ.λ.π. Είναι δηλαδή κάτι περισσότερο από θάμνος. Ως προς το λαϊκό όνομα του μικρού αυτού δέντρου (φροξυλιά) πρέπει να αποτελεί αυτό και να προέρχεται από τη σύντηξη της λέξης αφροξυλιά. Για συντομία λοιπόν παρέμεινε και επικράτησε να λέγεται από το λαό «φροξυλιά» αντί να λέγεται «αφροξυλιά». Το λαϊκό όνομα το πήρε το μικρό αυτό δέντρο από την ιδιότητα του ξύλου του που είναι μαλακό και ελαφρό και σχεδόν άχρηστο σαν ξύλο στις ανάγκες των κατοίκων του χωριού. Καθώς δε ξέρουμε το ξύλο της φροξυλιάς δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για στερεές εργασίες γιατί κατά το πλείστο το ξυλώδικο μέρος της αποτελείται από εντεριόνη, δηλαδή ψίχα.

Αδίσταχτα μπορεί να πει κανένας πως η φροξυλιά αφθονεί στην περιοχή του Κουκουλιού. Φυτρώνει και προκόβει αρκετά στα χαλάσματα του χωριού, στις άκρες από τους κήπους στις ρεματιές κ.λ.π. Πολύ αραιά κάπου κάπου θρίσκει κανένας φροξυλιές στη χαράδρα του Βίκου. Σπανίζει δε σχεδόν ολοκληρωτικά από τις δασικές εκτάσεις.

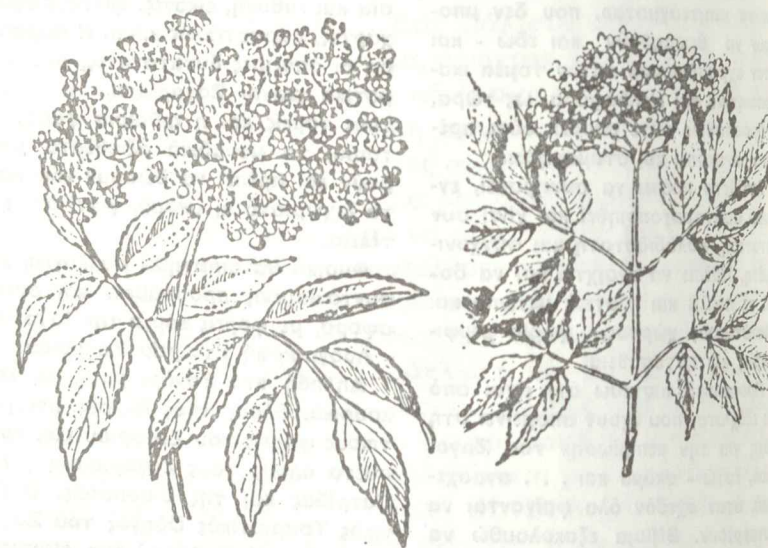
Η χρησιμοποίηση του ξύλου της για θέρμανση το χειμώνα θεωρείται ανέκαθεν άστοχη και ασύμφορη. Για το λόγο αυτό περιφρονείται το ξύλο της φροξυλιάς για το σκοπό αυτό. Έχουν διαπιστώσει πως όταν καίεται το ξύλο της φροξυλιάς δεν κρατάει ανάλογη θέρμανση και δημιουργεί μονόπλευρα πολλή στάχτη. Υπάρχει και για το ξύλο της φροξυλιάς, όπως και για το τέτοιο της συκιάς, η πρόληψη, πως όταν καίεται για θέρμανση στη φωτιά φοβούν οι κότες του σπιτιού.

Είναι δέντρο φυλλοβόλο. Το πλούσιο φύλλωμά της κατά το καλοκαίρι το τρώνε με μεγάλη λαίμαργία τα γιδοπρόβατα, αλλά και τα γελάδια, είτε χλωρά είναι αυτά, είτε ξηραμένα. Πολλαπλασιάζεται κατά τρόπο καταπληκτικό και δεν ξεπατώνεται εύκολα και στις περιπτώσεις που η φροξυλιά θεωρείται θλαστική στις διάφορες καλλιέργειες. Το ξεπάτωμά της το κατορθώνουν με μεγάλη δυσκολία. Τα άφθονα άσπρα της λουλούδια κατά το Μάη μήνα που ανθίζει αυτό το δέντρο, αποτελούν εξαιρετο στολισμό του χωριού μας. Τα λουλούδια αυτά λέγονται «φροξ' λάνθια». Τα φροξ' λάνθια όταν είναι πάνω στην άνθησή τους, τα μαζεύουν οι γυναίκες τα δένουν με μια μικρή κλωστή σε χεριές μικρές (αρμάθες) και τα κρεμούν σε μέρος σκιερό όπου να ξηραθούν. Κατόπι τα εξασφαλίζουν σε καθαρή πάνινη ή χάρτινη σακκούλα και τα φυλάνε σε ξηρό μέρος για να τα χρησιμοποιήσουν σ' όλη τη διάρκεια του χρόνου σε διάφορες περιπτώσεις για φαρμακευτικούς σκοπούς. Τα φροξ' λάνθια τα θράζουν και από το ελαφρό τους αυτό αφέψημα, αφού ρίξουν λιγάκι ζάχαρη, πίνουν όσοι έχουν πάρει κρυολόγημα κατά το χειμώνα ή έχουν κάποιον ενοχλητικό θήλα. Ακόμα με ζουμί κρύο θέβαια, από θρασμένα φροξ' λάνθια πλένουν τα μάτια τους όσοι υποφέρουν από πονόματο. Το χρησιμοποιούν σε τόπο βορικού.

Ύστερα από μια πλουσιολάτη ανθοφορία κατά τους μήνες Μάη και Ιούνιο κατά τους οποίους η φροξυλιά πρέπει να θεωρείται σαν θαυμάσιο καλλωπιστικό δέντρο στο χωριό, σχηματίζεται σε αφθονία μπορεί να πει κανένας ο καρπός της.

Αποτελείται αυτός από μικρά πράσινα στην αρχή σφαιρικά σαν μικρά σκάγια. Στην αρχή πολύ μικρά αυτά και πράσινα. Κατά τον Αύγουστο και Σεπτέμβρη που ωριμάζει ο καρπός της αυτά τα σφαιράκια γίνονται μαύρα. Ο μαύρος αυτός καρπός της φροξυλιάς δηλαδή τα σφαιράκια, λέγονται «θούζια». Για το λόγο αυτό και μερικοί άνθρωποι τη φροξυλιά τη λένε και «θουζιά». Ο καρπός της αυτός, δηλαδή τα θούζια, κατα τους μήνες Αύγουστο και Σεπτέμβρη αποτελούν άριστη τροφή για κάτι πολύ μικρά πουλιά, που επειδή αγαπούν πολύ τα θούζια τρώνε πολλά απ' αυτά λέγονται «θουζούλια». Τη εποχή αυτή τα θουζούλια γίνονται πολύ παχιά. Στα παλιά χρόνια δυστυχώς τα παιδιά σκότωναν με τις λαστιγμένες σφεντόνες τους πολλά απ' αυτά τα θουζούλια. Τώρα όμως δεν υπάρχει αυτή η κακιά συνήθεια. Μερικοί στο χωριό σ' περασμένα χρόνια από τα ώριμα αυτά θούζια έφκιαναν μέλι νη για γράψιμο.

Επειδή το ξύλο της φροξυλιάς έχει μεγάλη θροφή δηλαδή ψίχα ή εντεριόνη, χρησιμοποιούν τα ίσια (χωρίς κόμους) νεαρά θλασάρια της, τα παιδιά μ' αυτά φκιάνουν «πόκερ» και παίζουν. Ακόμα από τα νεαρά αυτά θλασάρια (λιγάκι π χοντρά από το δάχτυλο αντρικού χεριού) έφκιαναν πόρο στα βανίνα και στα ικαδιά για να τραθούν το κρασί. Κατά

ριο όμως λόγο τέτοια θλασάρια με μάκρος ως 40 πόντους φκιάνουν φουσούνια (φ' σουνία) για να φουσούν τη φωτιά. Τα φουσούνια που μοιάζουν καταπληκτικά με τις τρόμπες με τις οποίες φουσκώνουν τα λάστιχα από τα ποδήλατα. Για να φουσκώσει κανένας ένα φουσούνι, πρέπει να διαλέξει και να θρει ένα ίσιο ξύλο από φροξυλιά στο χόντρος της τρόμπας και με μάκρος μέχρι τους 50 πόντους περίπου. Αφού το κόψει από το δέντρο, δεν πρέπει να το ξεφλουδίσει, γιατί θα σκιστεί. Πρέπει να το αφήσει κάμποσο καιρό ώσπου να ξηραθεί. Αφού ξηραθεί καλά τότε του καθαρίζουν την πέτσα. Κατόπι του θραβάνε και την ψίχα (εντεριόνη). Αυτό το πετυχαίνει με μια θερμόσιδερένια, που την κάνει στη φωτιά όπου να κοκκινίζει το μύτερό της μέρος. Άμα καθαριστεί από την εντεριόνη, το πετυχαίνει στο ένα άκρο από το τρύπιο πια φουσούνι ένα μικρό κομματάκι (1—2) πόντους από κλήμα που κι αυτό το τρυπώνουν για να θγει η μικρή του ψίχα, που καθώς είναι αυτονόητο είναι πολύ πιο μικρή από της φροξυλιάς. Έτσι στενεύει το ένα στόμιο από το φουσούνι από το οποίο και θγαίνει με δύσκολη ο αέρας και δυναμώνει και ζωογονεί τη φωτιά με το ψίχα που κάνει ο άνθρωπος από το πλατύ στόμιο του φουσωνιού. Κατόπι σ' όλο το μάκρος της επιφάνειας του φουσωνιού επιβιβίζουν είτε με σουγιάδακι είτε με σ' δηρο καμένο να πετούν διάφορα σκαλίσματα με ονόματα, χρονολογίες, λουλούδια, πουλιά κ.λ.π. Μερικά τέτοια κεντήματα φουσούνια αποτελούν πραγματικά κομψοτεχνήματα.

Το μαύρο καρπό της φροξυλιάς (θούζια) όταν είναι ώριμος τον χρησιμοποιούν οι γυναίκες για βασικούς σκοπούς.

Όταν θραστεί μια ποσότητα από θούζια σ' ένα καζάνι με νερό, αυτό χρωματίζεται παίρνοντας ένα χρώμα ανοιχτό γαλάζιο ή λιγάκι παραπλήσιο με το γαλάζιο. Όταν τότε δώλουν σ' αυτό το χρωματιστό νερό μάλλινο ύφασμα ή νήματα άσπρα πίνουν ένα πολύ ωραίο χρώμα με απόκλιση προς το μπλέ ή λιγάκι μελιτζανί.

Η φροξυλιά είναι φυτό δικοτυλίδονο και ανήκει στην οικογένεια, που είναι γνωστή στη βοτανολογική επιστήμη με το όνομα CAPRIFOLIACEAE. Η οικογένειά αυτή αποτελείται από 5 γένη: ADOXA, SAMBUCUS, VIBURNUM, LONICERA και BINNAEA. Η φροξυλιά ή κουφοξυλιά ανήκει στο γένος SAMBUCUS και το επιστημονικό της όνομα είναι: SAMBUCUS NIGER ή NIGRA.

Στο ίδιο γένος (SAMBUCUS) με τη φροξυλιά ανήκει κι ένα άλλο είδος φυτού που θρίσκει στην περιοχή του χωριού μας. Αυτό το φυτό έχει το λαϊκό όνομα «θρωμοξυλιά». Αυτό δεν αποτελεί μεγάλο δέντρο. Γίνεται ως ένα μέτρο το πολύ. Ο κορμός του δεν είναι ξυλώδης, αλλά κατά το φθινόπωρο ξηραίνεται και μπορούμε να πούμε πως αποτελεί φρύγανο, για να ξαναθλαστήσει την άνοιξη. Μοιάζει αρκετά με τη φροξυλιά, στα λουλούδια και τον καρπό. Τα φύλλα του έχουν κάπως δυσάρεστη μυρουδιά και για το λόγο λέγεται «θρωμοξυλιά». Τα λουλούδια του όμως όχι. Δεν το τρώνε με πολλή ευχαρίστηση τα ζώα. Το φυτό αυτό δεν έχει καμμία σημασία για τη ζωή των κατοίκων το χωριού. Το επιστημονικό του όνομα είναι: SAMBUCUS EVULUS.

Και από τα δύο παραπάνω φυτά έχω αντιπροσώπους στη συλλογή μου.

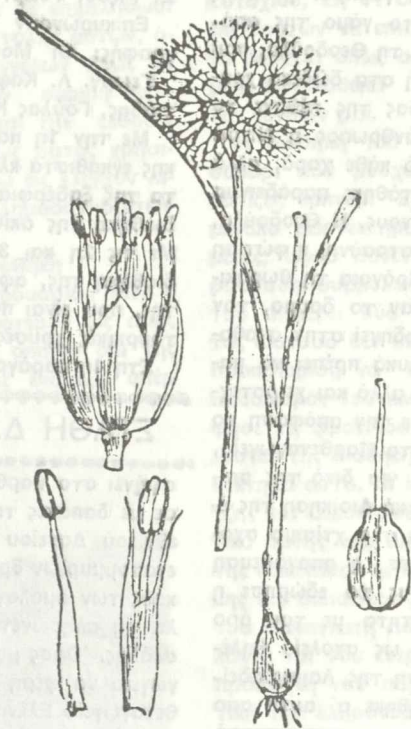
ΤΟ ΦΙΔΟΧΟΡΤΟ

Στις άκρες από κάτι παλιά αμπέλια και σε διάφορες ρεματιές λιγάκι πιο κάτω από το χωριό μας φυτρώνει από το Μάη μήνα και θαστάει σχεδόν ως τον Αύγουστο ένα φυτό που πολλοί κάτοικοι το ξέρουν με το λαϊκό όνομα «φιδόχορτο» ή «φιδόχόρτι». Για δυο λόγους φαίνεται ότι πήρε τέτοιο όνομα το φυτό αυτό: γιατί το μακρύ και χωρίς φύλλα θλασάρι του μοιάζει με το κορμί μακρού και λεπτού φιδιού, ή γιατί καθώς παραδέχονται οι απλοί άνθρωποι του χωριού, όποιος φάει από το θολβό του φυτού αυτού είναι απαλλαγμένος από τον κίνδυνο να πάθει δηλητηρίαση κατά το διάστημα του καλοκαιριού από δάγκμα φαρμακερού φιδιού, δηλαδή καμμιάς οχιάς.

Το φυτό αυτό είναι μονοκωτλήδονο και ανήκει στη μεγάλη οικογένεια που λέγεται LILIACEAE. Κατά το Γάλλο βοτανολόγο GASTON BONNIER η οικογένειά αυτή έχει 29 γένη. Ένα απ' αυτά είναι και το γένος ALLIUM. Στο γένος αυτό ανήκει και το θότανο αυτό δηλαδή το φιδόχορτο. Είναι θολβόχορτο, αλλά ο θολβός του δεν είναι πολύ βαθιά χωμένος στη γη. Ο θολβός του είναι μεγάλος περίπου σαν ένα χοντρό λεπτόκαρο και έχει τη μυρουδιά του σκόρδου. Άλλως τε, καθώς είναι γνωστό και το σκόρδο ανήκει στο ίδιο γένος (ALLIUM) αλλά επειδή το σκόρδο τρώγεται λέγεται επιστημονικά ALLIUM SATIVA.

Κατά την άνοιξη (Απρίλη) από το θολβό αυτού του φυτού ξεπετιούνται έξω από τη γη μερικά στενόμακρα φύλλα του, που μοιάζουν σαν τα φύλλα του σκόρδου κι έχουν κι αυτά μυρουδιά, άμα τριφτούν λιγάκι με το χέρι μας. Αυτό ύστερα από λίγες μέρες μεγαλώνοντας δεν μπορούν να κρατηθούν όρθια και γυρίζουν προς τα κάτω και με το πέρασμα λίγου καιρού στρώνονται σχεδόν στο έδαφος, ενώ από μέσα από την καρδιά τους, δηλαδή το θολβό, ξεπετιέται ένα θλασάρι (κοτσάνι) όχι θέβαια χοντρό, αλλά σαν μια λεπτή βέργα που δε θ γάζει καθόλου κλωνάρι. Το στέλεχος αυτό μεγαλώνει αρκετά και μπορεί να φτάσει μέχρι 1 — 1.1)2 μέτρα. Στην κορυφή δε απ' αυτό το στέλεχος (θλασάρι) σχηματίζ-

ζεται ένα στρογγυλωπό πράγμα μεγάλο σαν ένα μανταρίνι πούναι το λουλούδι και ο καρπός του φυτού. Σ' αυτή την κορυφή τη σφαιρική σχηματίζονται τα παράξενα λουλούδια του φυτού που απ' αυτά κατόπι προέρχονται κάτι μαύροι μικροί σπόροι. Αυτοί οι σπόροι είναι σαν μαύρες μικρές χάντρες και ύστερα από την ωρίμανση τους πέφτουν στη γη. Η διάρκεια της ζωής αυτού του θλασταριού κρατάει σχεδόν ως το Σεπτέμβρη, οπότε ξηραίνονται όλα τα μέρη του φυτού πούναι όξω από το έδαφος, παραμένει μονάχα ο θολβός μέσα στο έδαφος που καρτεράει την άλλη άνοιξη για να ξαναρχίσει πάλι τον καινούργιο κύκλο της ζωής του. Αυτό λοιπόν σε γενί-

151.—Allium sphaerocephalum L.

κές γραμμές είναι το φιδόχορτο που το επιστημονικό του όνομα είναι ALLIUM SPHAEROCEPHALUM και τούτο γιατί καθώς σημειώθηκε στην κορυφή του το λουλούδι του και ο καρπός του αποτελούν ένα σύνολο με σχήμα σφαίρας.

Οι άνθρωποι του χωριού και ιδιαίτερα οι Σαρακατσάνοι οι παραδέχονται πως το φυτό αυτό έχει μια παράξενη προφυλακτική και θεραπευτική ιδιότητα γύρω από τα δαγκάματα των φαρμακερών φιδιών και μάλιστα της οχιάς. Πιο έντονα, καθώς σημειώθηκε παραδέχονται αυτό το πράγμα οι Σαρακατσάνοι που έχουν εγκατασταθεί από χρόνια στο χωριό μας. Πιστεύουν πως όταν κάποιο άτομο φάγει ένα θολβό (σκόρδο) από το φυτό αυτό και μάλιστα να το φάγει κατά την πρώτη του Μάη, τότε το άτομο αυτό δεν διατρέχει σ' όλη τη διάρκεια της ζωής του κανέναν κίνδυνο να δαγκωθεί από οχιά, ούτε και από κανένα άλλο φίδι. Τον αποφεύγουν αυτά. Αλλά πρέπει όμως και το άτομο αυτό να μην ξανασκοτώσει ποτέ φίδι στη ζωή του. Γιατί, όταν σκοτώσει τότε χάνεται η προφυλακτική ιδιότητα αυτού του φυτού.

Τόση δύναμη και θεραπευτική αξία παραδέχονται πως έχει το φυτό αυτό, ώστε αυτός που θα το φάγει είναι δυνατό να θεραπεύσει κάποιο φιδόδαγκαμένο ζώο (φιδισμένο) αν αυτός με το σάλιο του φτύσει την πληγή που προέβησε το φίδι με το δάγκμά του.

Για το ξήνημα αυτό θυμούνται πάντοτε το μακαρίτη το χωριανό μου το Γ. Σαρακατσάνικης καταγωγής, που όταν έβλεπε εδώ και κάμποσα χρόνια που καταγίνουμε τη συλλογή των λουλουδιών στην περιοχή του χωριού μας, που μου έλε-

(Συνέχεια στη σελίδα 114)

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

Το κληροδόστημα Ιωάννη Κόννιαρη

Ιστορικά σημειώματα

Υπό
Γεωργίου Νίγα

Έτος 1836

Και κατά το έτος αυτό οι Μονοδενδρίτες συνεχίζουν τον αγώνα των.

Την 15 Απριλίου (αριθ. έγγρ. 32) παρακαλούν τον Δημ. Σεμίτελον, που του στέλλουν και αντίγραφο των διαθηκών των αδελφών Κόννιαρη Χριστοδούλου και Αναστασίου, όπως πληροφορηθεί τα πάντα από τον Ιω. Δούμαν και μαζί με τον Ριζάρη «να κάμεται κάθε δυνατόν ενεργόντας όπως ο Μακαρίτης με μεγάλην προθυμίαν αφιέρωσεν εις αυτό διότι δεν είναι μικρό ποσότης η παρτίδα των δανειζομένων από αλλογενείς και πληρομένα ως μισθός των διδασκάλων...»

Την 18 Μαΐου ο Ιωάννης Δούμας (αριθ. έγγρ. 103) με επιστολή του τους πληροφορεί ότι πρώτη φορά λαμβάνει ειδοποίηση αυτής της υποθέσεως «δια τας 10 χιλ. κατατεθέντά εις θάνακν της Μόσχας δια να νέμεται τον τόκον το σχολείον σας, ως η διαθήκη...» διότι είναι υπέρ τους 22 χρόνους έκτοτε τους συνιστά να γράψουν στον Γ. Ριζάρη στο Τριέστι για να πληροφορηθούν σχετικά, ως και στον Δ. Σεμίτελο — να εκλέξουν επίτροπο στας Αθήνας και να ζητήσουν από τον Ιω. Κόννιαρη όχι μόνον το κεφάλαιον αλλά και τους τόκους, να διορίσουν άλλους επιτρόπους γιατί ο πατήρ Αναστάσιος δεν είχε δικαίωμα να μεταφέρει την επιτροπίαν στον υιόν του. Γράφει προσέτι το χαρακτηριστικό: Ο Μακαρίτης θέλεπε είχε μεγάλην πίστιν εις τον αδελφόν του αλλ' ηπατήθη και αδικείται και η χήρα σύζυγος ως πολλάκις μου έγγραψε, πλην δικαίωμα δεν είχα ποτέ ν' ανακατευθώ...».

Την 29 Ιουλίου (αριθ. έγρ. 27) γράφουν στη σύζυγο του Αναστασίου Κόννιαρη. Την παρακαλούν να κατονομάση, όπως γράφει αυτή στο Μίσιο «τους τρεις τεσσάρους κακοποιούς ανθρώπους οίτινες κάμνουν τα κακά των θελήματα και κυβερνούν το χωριό για να τους παραμερίσουμε» και παρακαλούν συγχρόνως το γυιό της «κυρ Γιαννάκη» — «να μας εμβάση τα έως σήμερον ελείποντα διάφορα από το λάσσο του Μακαρίτους Χριστοδούλου χωρίς να καταδεχθή να υστερήση το παχόν χωρίον μας εκείνα οπού ο Μακαρίτης με γενναίωτητα αφιέρωσε διότι δεν έγινε μικρά ποσότης η παρτίδα των περί αυτού του λάσσου δανειζομένων από αλλογενείς και πληρομένα εις μισθούς των διδασκάλων».

Οι Μονοδενδρίτες αποστέλλουν επιστολή αχρονολόγητον προς τον Ριζάρη (αριθ. έγγρ. 45) εις απάντηση ιδικής του της 3 Ιουνίου — η επιστολή αυτή του Ριζάρη με χρονολογία 3 Ιουνίου 1836 βρίσκεται στο αρχείο της ιστορικής και εθνολογικής Εταιρείας και φέρει τον αριθ. 15191 και κατά συνέπεια η επιστολή αυτή των Μονοδενδριτών εστάλη προς τον Ριζάρη το 1836. — του γράφουν ότι του αποστέλλουν αντίγραφο της διαθήκης του Χρ. Κόννιαρη και τη επιστολής του Ιω. Δούμα, τον παρακαλούν «να ενεργήσετε τα δίδοντάς μας τας αναγκαίας οδηγίας περί των πρακτέων προς διεκπεραίωσιν του προγράμματος». Κατά το έτος 1837 δεν έχουμε πληροφορίες σχετικές με τους αγώνες για την σωτηρίαν του λάσσου του Χρ. Κόννιαρη.

Έτος 1838

Την 13 Ιουλίου (αριθ. έγγρ. 52) γράφουν προς τον Ιω. Δούμαν — τον ευχαριστούν για τις προσπάθειάς του για την απολύτρωσιν του λάσσου, του γράφουν τι εκλέγεται επίτροπος των και τον παρακαλούν «θέτοντάς μας συνάμα πρό ο-

φθαλμόν και οποιον εγκρίνεται δια συνεπίτροπον σας (εμόνος σας... να μάς επιτροπεύεται... είναι αδύνατον να κατορθώθῃ)» και ότι τρέφουν προς την οικογένειαν του Χρ. Κόννιαρη όλην την προθυμίαν να χορηγηθούσιν αὐτὴν «εκ παλαιών ασυνάκτων τόκων όσα η προς τον ίδιον Κόννιαρην ειδομένην» εγκέχαραγμένη ευγνωμοσύνη μας θέλει μάς υπαγορεύει μετὰ το αίσιον τέλος της υποθέσεως...»

Την 30 Ιουλίου (αριθ. έγγρ. 53) γράφουν προς τον Γιανναγιώτου Μπέτζον — τον επαινούν για την προθυμίαν να τους ειδοποιήση ότι ο Δούμας δέχθηκε πρόθυμα ἐν απεκαταστήσει και ασφαλίσει τα αναντίρριτα δικάϊά μας εις τα προ χρόνων αφιερωθέντα παρὰ του αειμνήστου Χριστοδούλου Κόννιαρη...» Και κατά τό έτος 1839 δεν έχουμε πληροφορίας

Έτος 1840

Την 20 Ιουνίου (αριθ. έγγρ. 72) γράφουν προς τον Ριζάρη — αφού του αναφέρουν ότι ο Ιω. Κόννιαρης εσκήνωσε — λάσσο του Χρ. Κόννιαρη «αμού με τους έως σήμερον τόκους από το σπιτάλι Δόμο της Μόσχας και ότι δυστροπών δεν έσκοπόν να παραδώση επί καλού τα δικαϊά μας» παρακαλούν να τους συμβουλευθή περί του πρακτέου.

Την 24 Ιουνίου (αριθ. έγγρ. 71) γράφουν στον Χρ. Κόννιαρη. Αφού του αναφέρουν το ιστορικό της υποθέσεως του λάσσου του Χρ. Κόννιαρη τον παρακαλούν να τους συμβουλευθή περί του πρακτέου.

Κατά τα έτη 1841 — 1842 και 1843 δεν έχουμε πάλιν πληροφορίες σχετικές.

Έτος 1844

Την 16 Ιανουαρίου (αριθ. έγγρ. 11) ο Χρ. Γκούτζα τους αποστέλλει επιστολή και σχέδιο σύμφωνα με την οδηγίαν του Ιω. Κόννιαρη «ύστερα από τόσον καιρόν αφού του εσκήνωσεν την ησυχίαν...» για να το εγκρίνουν. όχι μετά μικρόν χρόνον και απαθή σκέψη τους γράφει προσέτι ότι «συμπεριλαβάνω ο αυτός Κόννιαρης και τον πατέρα του εις τον απαρτισμόν αυτού του αφιερώματος έχει τον λόγον... ότι μη ούκ ανήκει η ποσότης του μακαρίτου Χριστοδούλου και ως τοιαύτη απαράδεκτος τότε εις την τράπεζαν της Ρωσίας ο πατήρ του ανεπλήρωσεν εξ ιδίων το ελλείπον...» προσθέτει δε και μερικά για τους διδασκάλους και εκφέρει την γνώμην του.

Από το ως άνω γράμμα του Γκούτζα πληροφορούμεθα ότι ο Ιωάννης Κόννιαρης συμπεριλαμβάnei και τον πατέρα του «Αναστάσιον» εις τον απαρτισμόν του αφιερώματος διότι κατά την γνώμην του επειδή η χρηματική ποσότης του Χρ. Κόννιαρη δεν ήτο αρκετή και επειδή δεν την εδέχετο η Τράπεζα τότε είχε συμπληρώσει το ποσόν ο πατήρ του και ως εκ τούτου το κληροδόστημα πρέπει να λέγεται «Κληροδόστημα Αδελφών Κόννιαρη» και όχι κληροδόστημα Χρ. Κόννιαρη».

Την 13 Μαρτίου (αριθ. έγγρ. 84) οι Μονοδενδρίτες απαντούν σε δυο γράμματα του Χρ. Γκούτζα. Τον ευγνωμοσύνη για τις προσπάθειές του αλλά το σχέδιο του Ιω. Κόννιαρη υπογραφή δεν το εγκρίνουν για τους εξής λόγους.

1) Η διαθήκη του Χρ. Κόννιαρη δεν συμπεριλαμβάnei τον Αναστάσιον, όπως ισχυρίζεται ο Ιω. Κόννιαρης και ο πατήρ του «εάν εις το ποσόν του λάσσου τούτου είναι και γράμματα του Αναστασίου...» 2) πεποιθότες εις την αυτήν κατὰ τα γράμματα του Αναστασίου διέσωζαν το σχολείο από το 1826, οπότε έπαυσεν ο Αναστάσιος να εμβάζη το λάσσο με Χρ. του 1835, οπότε ο Ριζάρης εσούστησε το σχολείον του με το ενίσχυε και 3) δεν είναι υποχρεωμένοι να δίνουν λόγον διαχειρίσεως των χρημάτων αυτών γιατί ρηώς η διαθήκη αναφέρει ότι αυτά πρέπει να εξοδεύονται για την συντήρησιν των σχολείων ή προς χρήσιν άλλου κοινοφελούς πράγματος

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

Το σχέδιο του Ιωάννου Κόννιαρη (αριθ. έγγρ. 108) Με το σχέδιον αυτό που αναφέρει «δια το κληροδόστημα ή αφιέρωμα το οποίον άφησαν οιέν μακαρία τη λήξει αδελφοί Χριστοδούλος και Αναστάσιος Ιωάννου Κόννιαρη...» αποδέχονται οι Μονοδενδρίτες ότι του λοιπού δεν έχουν καμιά απαίτηση απ' αυτόν, τον απαλλάσσουν από την επιτροπίαν, τον ευχαριστούν για την διάσωση και διατήρηση του κληροδοτήματος και ότι διορίζουν επιτροπόντων τον Χρ. Γκούτζα για τα περαιτέρω. Το σχέδιο αυτό φέρει χρονολογία 1844.

Άλλο σχέδιο του μηνός Ιουνίου 1844 (αριθ. έγγρ. 109) Με αυτό οι Μονοδενδρίτες για να μη φανούν επιλήσιμονες της ευεργεσίας του Χρ. Κόννιαρη και αγνώμονες προς παραδειγματισμόν μάλιστα άλλων τοσούτων συναδέλφων των αποφασίζουν όλοι να δίνουν στο εξής στη χήρα του Χρ. Κόννιαρη και τη θυγατέρα αυτής Αλεξάνδρα, «εν όσω ζώσιν» τα 3)8 των τόκων του κεφαλαίου. Αρχικά από την πρώτη δόση θα πληρωθή όσο χρέος έχει το σπίτι του Κ. Πρίγκου, το δε υπόλοιπο να δοθή στις ειρημένες και μετά τη ξεπληρωμή των χρεών της προς το χωριό ολόκληρον το ποσό. «δίδεται εις χείρας της Χριστοδουλίνας και Αλεξάνδρας, αντίγραφον δε αυτού, επίσης υπογεγραμμένον θέλει καταχωρηθή εις το βιβλίον της Κοινότητος.

Την 30 Δεκεμβρίου (αριθ. έγγρ. 107) ο Ιωάννης Κόννιαρης αποστέλλει επιστολή προς τον Χριστόδουλον (πιθαίως τον Χρ. Γκούτζα) αυτήν αφού δικαιολογείται σχετικά με τη διαχείρησιν του λάσσου του Χρ. Κόννιαρη του αποστέλλει σχέδιο το οποίον θέλει κάμει η κοινότης του Μονοδενδρίου του τοκου του κληροδοτήματος των αδελφών Κόννιαρη και προς ασφάλειαν ιδικήν μου και το οποίον είναι κατά την επιθυμίαν σας» τον παρακαλεί να το στείλῃ στο χωριό, θα το υπογράψουν όλοι οι εκεί χωριανοί, να βεβαιωθή από τον Αρχιερέα, να επικυρωθούν οι υπογραφές όλων από τον ελληνικόν υποπρόξενον Ιωαννίνων και να του το στείλουν για να λήξη η υπόθεσις αυτή.

Έτος 1845

Οι Μονοδενδρίτες κατά την 19 Μαρτίου συνέταξαν δύο επιτροπικά. Με το πρώτο (αριθ. έγγρ. 112) δηλώνεται ενώπιον του εν Ιωαννίνους ελληνικού υποπροξένου της Ηπείρου από τους απαρτίζοντας την Κοινότητα Μονοδενδριόν ότι για να δώσουν ένα τέλος στην υπόθεσις του λάσσου του Χρ. Κόννιαρη αποκαθιστούν πληρεξουσίους επιτρόπους τους Χριστόδουλον Κλωνάρη, Γεώργιον Γεννάδιον και Γεώργιον Τισαμενόν για να παραλάβουν το λάσσο αυτό από τον Ιω. Κόννιαρη, να το τοκίσουν με τον ασφαλέστερον και επωφελέστατον τρόπον, τον δε ετήσιον τόκον του να τον αποστέλλουν στο χωριό.

Την αυτήν ημέραν οι Μονοδενδρίτες (αριθ. έγγρ. 113) συνέταξαν άλλο έγγραφο με το οποίον δηλώνεται ενώπιον του εν Ιωαννίνους ελληνικού υποπροξένου της Ηπείρου ότι οι εκλεχθέντες παρὰ της Κοινότητος πληρεξούσιοι επιτροποί των Χρ. Κλωνάρης, Γεώργιος Γεννάδιος και Γεώργιος Τισαμενός με την βοήθειαν των δικηγόρων «ενάξωσι» τον Ιω. Κόννιαρη στα δικαστήρια για το κατακρατούμενο παρ' αυτού λάσσο του Χρ. Κόννιαρη.

Την 28 Μαΐου οι Μονοδενδρίτες απέστειλαν επιστολήν προς τους Χρ. Κλωνάρη, Γεώργιον Γεννάδιον και Γεώργιον Τισαμενόν (αριθ. έγγρ. 111). Σ' αυτήν γράφουν ότι τους επιφορτίζουν την επιτροπίαν της υποθέσεως του λάσσου αυτού, αναφέρουν δε και το ιστορικό της υποθέσεως, επειδή η κοινότης αμηχανεί τι πρέπει να πράξη στην προκειμένη περίπτωσι απεφάσισε να πάρη από τον Ιω. Κόννιαρη μόνον ως κεφάλαιον και τόκους δρχ. 23856 γιατί αυτό μόνον συνήνεσε να δώση με τον τόκον των από 1 Ιουνίου 1844 μέχρι της πληρωμής του και έτσι να εξοφλήσουν μετ' αυτού. Τους προκαλούν προσέτι να παραλάβουν το ως άνω ποσόν με τον τόκον των α-

πό τον Ιω. Κόννιαρη, να δανείσουν αυτό «με τόκον και με τον πλέον ασφαλέστερον και ωφελιμότερον τρόπον και συνεχίζουν στην επιστολή των «αλλ' επειδή γνωρίζομεν τον άστατον χαρακτήρα του Κυρίου Ιω. Κόννιαρη και από άλλας περιστάσεις και υποπευόμεν μήπως και εις αυτήν την περίπτωσιν αντιπή και δεν θελήση να πληρώση και αυτό το ποσόν το οποίον συνήνεσεν, απεφασίσαμεν (διότι δεν ανεχόμεθα να χαύτη ούτως το δια φιλόανθρωπον σκοπόν αφιερωθέντα παρὰ τρίτου χρήματα της κοινότητός μας) να τον ενάξωμεν... εις το αρμόδιον δικαστήριον και ζητήσωμεν δικαστικώς το ειρημένον κεφάλαιον». Επειδή προέβλεπαν τα ενάντια τους εφοδίασαν και με δεύτερον πληρεξούσιον (αριθ. έγγρ. 112) για να διορίσουν δικηγόρους και να τον ενάξουν στο δικαστήριον αλλ' ά τους παρακαλούν να μη γνωστή αυτό στον Ιω. Κόννιαρη «και δυσαρεστηθή...» τους αποστέλλουν δε προς οδηγίαν των και αντίγραφα των διαθηκών των αδελφών Κόννιαρη Χριστοδούλου και Αναστασίου.

Την 4 Ιουνίου (αριθ. έγγρ. 114) οι Χρ. Κλωνάρης, Γεωργ. Γεννάδιος και Γ. Τισαμενός απαντούν στην κοινότητα ότι ο Κόννιαρης είναι πρόθυμος να μεταβάλῃ την ποσότητα του λάσσου αυτού, αρκεί να υποσχεθούν αυτοί ότι θα καταβάλλουν κάθε χρόνο τα 3)8 του τόκου του λάσσου στη χήρα του Χρ. Κόννιαρη και τη θυγατέρα της Αλεξάνδραν. Γνωρίζουν ποσέτι σ' αυτούς ότι ο Κ. Πρίγκος (σύζυγος της Αλεξάνδρας) θα τους καταγγείλῃ και θα ζητήση ακύρωση της διαθήκης αν δεν ενδώσουν. ζητούν οδηγίας περί του πρακτέου και ότι αντεδείκνυται η προσφυγή στα δικαστήρια για το άδηλον της αποφάσεως αυτών και ότι πρέπει να χορηγηθούσιν τα 3)8 του τόκου γιατί είναι φιλοανθρωπία και δίκαιον.

Στην ανωτέρω απαντά η Κοινότης (αριθ. έγγρ. 89). Στο βιβλίο της Κοινότητος η πειστολή αυτή είναι αχρονολόγητος, αλλ' επειδή στην αρχή αυτής γράφεται άσμένως εδέχθημεν την από 4 Ιουνίου ε.ε. ...» εκάχεται ότι γράφηκε το 1845. Τους γράφουν όντι ους ευγνωμονούν γιατί με προθυμίαν εδέχθησαν να εξυπηρετήσουν την κοινότητα σχετικά με το λάσσο του Χρ. Κόννιαρη, δέχεται τας προτάσεις των να δοθή έγγραφο προς την χήραν του Κόννιαρη περί χορηγήσεως των 3)8 των ετησίων τόκων του λάσσου.

Τα χρόνια πέρασαν οι Μονοδενδρίτες, ως φαίνεται από τα έγγραφα δεν κατώρθωσαν κατά τα έτη 1846 — 1847 να πάρουν το λάσσο από τον Ιω. Κόννιαρη από το πείσμα του και τον «άστατον χαρακτήρα του».

Έτος 1848

Την 2 Ιανουαρίου οι Μονοδενδρίτες συνέταξαν γράμμα (αριθ. έγγρ. 90) το οποίο εδότη «εις χείρας την Κυρίαν Χριστοδουλίνας Κόννιαρη» με αυτό «οι αποτελούντες την Κοινότητα Μονοδενδρίου» δηλώνουν ότι επειδή ο Χρ. Κόννιαρης απεθανών αφήκε αδύνατον φαμηλίαν εκ δύο καρασίων και της χήρας συζύγου του «όχι μόνον δεν ελησμόνησε την πατρίδα του αλλά και σχεδόν την απεκατέστησε συγκληρονόμον της χρηματικής του καταστάσεως» αφήσας ως εξαγεται εκ της διαθήκης ποσότητα τινά χρημάτων όπως χρησιμεύσουσι οι εξ αυτών εισπραττόμενοι τόκοι επίσαι δια την εκπαίδευσιν της Νεολαίας μας ή εις άλλας κοινοφελείς πράξεις... Επειδή και αυτοί θέλουν για να μη φανούν επιλήσιμονες τούτης ευεργεσίας και ευγνωμοσύνης προς παραδειγματισμόν μάλιστα τοσούτων συναδέλφων των αποφασίζουν να δοθούν στη χήρα του Χρ. Κόννιαρη και τη θυγατέρα της Αλεξάνδραν σύζυγον του Χρ. Κων. Πρίγκου τα 3)8 των δεδουλευμένων τόκων του λάσσου του Χρ. Κόννιαρη, κάθε χρόνο «εφ' όσω ζώσιν αὐταί».

Την 2 Ιανουαρίου (αριθ. έγγρ. 91) οι Μονοδενδρίτες αποστέλλουν επιστολήν προς τους Χρ. Κλωνάρη, Γεώργιον Τισαμενόν και Γ. Τισαμενόν (αριθ. έγγρ. 91) οι Μονοδενδρίτες απαντούν στην κοινότητα ότι ο Κόννιαρης είναι πρόθυμος να μεταβάλῃ την ποσότητα του λάσσου αυτού, αρκεί να υποσχεθούν αυτοί ότι θα καταβάλλουν κάθε χρόνο τα 3)8 του τόκου του λάσσου στη χήρα του Χρ. Κόννιαρη και τη θυγατέρα της Αλεξάνδραν. Γνωρίζουν ποσέτι σ' αυτούς ότι ο Κ. Πρίγκος (σύζυγος της Αλεξάνδρας) θα τους καταγγείλῃ και θα ζητήση ακύρωση της διαθήκης αν δεν ενδώσουν. ζητούν οδηγίας περί του πρακτέου και ότι αντεδείκνυται η προσφυγή στα δικαστήρια για το άδηλον της αποφάσεως αυτών και ότι πρέπει να χορηγηθούσιν τα 3)8 του τόκου γιατί είναι φιλοανθρωπία και δίκαιον.

(Συνέχεια στη σελίδα 111)

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΑΚΡΙΒΗ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ

— Στην Νότια πλευρά του χωριού βρίσκονταν πριν λίγα χρόνια σε καλή κατάσταση «το σπίτι του Ακριβή», χτισμένο σε σχήμα «Γ». Το σπίτι ήταν διώροφο. Τα υπόγεια επικοινωνούσαν μεταξύ τους με ενδιάμεσες πόρτες. Το ίδιο συνέβαινε και στα ιδιωτικά του άνω ορόφου. Περιελάμβανε μια έκταση 400 — 500 τ.μ. μαζί με αυλή και κήπο. Στη συνέχεια προς τα Ν. του σπιτιού ήταν το αμπέλι σε επικλινές έδαφος απ' τα καλύτερα του χωριού.

— Στο σπίτι αυτό γεννήθηκε ο Δημήτρης Μοστακόπουλος ή Δημητράκης όπως ονομάζονταν στα παιδικά του χρόνια. Το όνομα αυτό άρεσε στον ίδιο και όταν ενηλικιώθηκε. Ήταν ο πρωτότοκος γιός του Ακριβή Μοστακόπουλου. Ο πατέρας του «Ακριβής» δεν ήταν Ζαγορίσιος καταγωγής. Κατάγονταν από τα Φάρσαλα.

Του ΑΧΙΛΛΕΑ Κ. ΛΕΝΗ

Συνήθιζε μάλιστα και πολύ άρεσε σ' αυτόν να τον αναφέρουν αντί για Ακριβή Μοστακόπουλο, Ακριβή Φαρασάειο.

— Ο Ακριβής έφθασε στο Ζαγόρι σε νεαρή ηλικία μετά από μεσολάβηση του Σκαμνελιώτη γιατρού Δημήτρη Φραγκούλη. Αρχικά εγκαταστάθηκε στο Σκαμνέλι. Διέθετε αρκετές γραμματικές γνώσεις και με τη μεσολάβηση και πάλι του γιατρού Φραγκούλη έκαμε το δάσκαλο σε διάφορα χωριά στο Ζαγόρι. Σε σύντομο χρονικό διάστημα βρέθηκε στο Κουκούλι ως δάσκαλος. Με τη μεσολάβηση και πάλι του Φραγκούλη παντρεύτηκε την Αικατερίνη (Κατίγκω) κόρη του Κων. του Μανούση και της Σεβαστής. Εγκαταστάθηκε (καθότι ξένος) σαν εσώγαμπος.

— Μετά το γάμο η Κατίγκω Μανούση λέγονταν Κατίγκω Ακριβή Μοστακόπουλου ή «Ακριβαίνα» όπως το συνήθιζε.

— Από το γάμο Ακριβή — Κατίγκω γεννήθηκαν 3 παιδιά: Ο Δημήτρης κατά το 1880, ο Κωστάκης κατά το 1883 και η Καλλιρόη κατά το 1886. Για να μπορέσει να συντηρήσει την πολυμελή αυτή οικογένεια παρέμεινε σαν δάσκαλος, στο χωριό. Για κακή του τύχη μετά λίγα χρόνια κατά τα τέλη του 19ου αιώνα ο Ακριβής αδιαθέτησε από φυματίωση. Η ασθένεια αυτή ήταν αδράπητη εκείνη την εποχή. Παρά τις περιποιήσεις, πέθανε σε ηλικία 40 — 45 ετών, αφήνοντας την Κατίγκω με τρία ορφανά το Δημήτρη 18 ετών, τον Κωστάκη 15 και την Καλλιρόη 11 — 12 ετών.

— Ο Δημητράκης και αργότερα και ο Κωστάκης ανέλαβαν τα οικογενειακά βάρη. Μετά την αποφοίτηση από το Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο πήραν το δρόμο της ξενιτειάς. Ο Δημητράκης αρχικά ήρθε στην Αθήνα για λίγα χρόνια. Στη συνέχεια βρέθηκε για λίγο χρονικό διάστημα στη Σμύρνη, απ' όπου αποφάσισε να ταξιδευτεί στη Νότια Αφρική (Κογκό), όπου εργά-

στηκε σε έργα οδοποιΐας από το 1904 μέχρι 1913 — 1914.

— Με την απελευθέρωση της Ηπείρου από τον Τουρκικό ζυγό αποφάσισε να γυρίσει στην Ελλάδα. Έφερε μαζί του αρκετά χρήματα που είχε κερδίσει μετά από τόσα χρόνια εργασίας στην ξενιτειά. Στάθηκε όμως πολύ άτυχος γιατί κατά την επιστροφή σε πανδοχείο που διανυκτέρευε (Αίγυπτο ή Σουδάν) δέχθηκε ληστεία με αποτέλεσμα να του πάρουν όλες σχεδόν τις οικονομίες του. Έφθασε στον Πειραιά σε κακή οικονομική κατάσταση. Για να φθάσει στη γενέτειρά του εκτός που του έλειπαν τα ναύλα θεωρούσε εντροπή να φθάσει χωρίς αγερό κομπόδεμα (αρκετά χρήματα). Έτσι αναγκάστηκε να πιάσει δουλειά κάπου στην Αθήνα ή Πειραιά.

— Ενώ ο αρχικός του σκοπός ήταν να έρθει στο Κουκούλι μόλις θ' αποκτήσει χρήματα, αλλάζει γνώμη ξαφνικά με κατεύθυνση την Αμερική. Εκεί έμεινε αρκετά χρόνια.

Κατά το 1920 γυρίζει στην Ελλάδα φέρνοντας μαζί του περί τις 5 — 6 χιλιάδες δολάρια. Φθάνοντας στην Αθήνα τα μετατρέπει σε ελληνικό νόμισμα. Και πάλι στάθηκε άτυχος κι εδώ. Ενώ τα εξαργύρωσε με 8 δραχμές το καθένα εισπράττοντας ένα ποσό γύρω στις 40 — 45 χιλιάδες δραχμές, ξαφνικά σε λίγες μέρες το δολάριο πήρε υπερτίμηση από 8, σε 50 δραχμές. Αποτέλεσμα να χάσει ο Δημήτρης Ακριβής περί τις 240 — 250 χιλιάδες δραχμές.

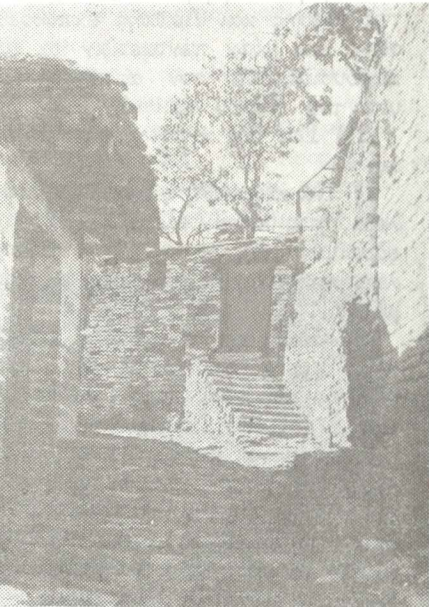
— Λίγα χρόνια μετά την αναχώρηση του Δημήτρη από το χωριό πήρε το δρόμο της ξενιτειάς και ο αδελφός του Κωστάκης. Έφθασε στην Αθήνα και εργάστηκε σε ζαχαροπλαστέι ο. Έμεινε εκεί αρκετά χρόνια. Κατά τη χρονική περίοδο (1914) που γυρίζει από την Αφρική στην Ελλάδα ο Δημητράκης, βρήκε στην Αθήνα τον αδελφό του Κωστάκη βαριά άρρωστο σωματικά και ψυχικά να γυρίζει στους δρόμους της Αθήνας. Σπάραζε βλέποντας τον σ' αυτή την κατάσταση. Όσο και αν προσπαθούσε να τον φροντίσει, δεν βρήκε καμιά ανταπόκριση. Το χειρότερο ήταν που δεν αναγνώριζε το Δημήτρη σαν αδελφό του. Έφυγε συντετριμμένος για την Αμερική αφήνοντας τον ψυχικά άρρωστο Κωστάκη στην Αθήνα που πέρασε από την αστία και τις στερήσεις. Όλα αυτά είχαν σαν συνέπεια στο Δημήτρη να του δημιουργήσουν ψυχικό κλονισμό.

— Γυρίζοντας (όπως προαναφέραμε) μετά από την Αμερική για την Αθήνα με σκοπό για το Κουκούλι ξόδεψε σε διάφορα κέντρα ψυχιατρικής αρκετά από τα χρήματά του 5 — 6 χιλιάδων και βλέποντας πως τα χρήματα επρόκειτο να εξαφανισθούν αποφάσισε ν' αποχωρήσει τις Αθηνάϊκές διασκέδασεις και να γυρίσει στο χωριό που τόσο είχε νοσταλγίσει κατά το 1920 — 21 όπως προαναφέρεται.

— Παράλληλα όταν ο Δημήτρης βρισκόταν ακόμα στην Αφρική η Κα-

τίγκω αναγκάστηκε να στείλει την κόρη της Καλλιρόη που ήταν τότε ηλικίας 12 — 13 ετών στο συγγενή τους στο Πράβι (Χρυσούπολη) Στέφανο Πουλιδή.

— Η γαριά, από τη μάνα της Κατίγκω, Σεβαστή, που κατάγονταν από τη Βίτσα είχε στο Πράβι τον αδελφό της γιατρό Στέφανο Πουλιδή. Ξαν γιατίρός είχε μεγάλη φήμη εκεί. Επειδή δεν είχαν παιδιά ζήτησαν από την Κατίγκω να υιοθετήσουν τη μικρή ορφανή Καλλιρόη να τη μεγαλώσουν και να την αποκαταστήσουν. Η Κατίγκω είπε το «Ναι» και η Καλλιρόη βρέθηκε στο Πράβι. Για λίγο καιρό το πράγμα έβαιναν καλά για την Καλλιρόη που κύρια απασχόλησή της στο σπίτι του θείου της, ήταν να εργάζεται ως βοηθός και να θεωρείται παράλληλα και ψυχοκόρη. Φαίνεται όμως πως στην υιοθεσία αυτή δεν συμφωνούσε η σύζυγος του γιατρού Που-

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Συναίχου με την πορτοπούλα του Κ. Λαζαρίδη.

λίδη, που προτιμούσε να υιοθετήσουν κορίτσι απ' τη δική της συγγένεια.

— Έκτοτε η Καλλιρόη είχε καθημερινά κακομεταχείριση από τη θεία της (σύζυγο του γιατρού). Αποτέλεσμα τούτου ήταν να υποστεί η Καλλιρόη ψυχικό κλονισμό, οπότε ο Στεφ. Πουλιδής έγραψε στην ανειψία του Κατίγκω να έλθει στο Πράβι να πάρει την Καλλιρόη για το χωριό γιατί είχε πάθει μια ελαφρά ψυχική διασάλευση. Έτσι κατά το 1913 — 14 η Καλλιρόη μετά από απουσία μερικών ετών βρέθηκε στο χωριό σε ηλικία 20 — 22 ετών. Έφθασε εδώ σε εξάλλη κατάσταση με νευρική υπερένταση και ψυχική εξάψη. Πολλές φορές ήταν ακατάλληλη για συνενόηση.

Υπήρχαν όμως και στιγμές που τη διέκρινε ψυχική ηρεμία άσπογη συμπεριφορά ευγένεια και λογική. Αυτό όμως δεν δειχνόταν πολύ. Γρήγορα άλλαζε ψυχική διάθεση. Η αγριεμένη όψη της έδειχνε την ψυχική της κατάσταση.

— Λίγα χρόνια αργότερα κατά το 1923 — 24 έφθασε στο Κουκούλι, μετά από απουσία αρκετών ετών, από το Νέο Κόσμο (Αμερική) έπειτα από

σύντομη διαμονή στην Αθήνα και Δημήτρη, που αρέσκονταν και πούσε να τον φωνάζουν και να αναφέρονταν σαν επώνυμο το πατρικό «Ακριβής». Επειδή δεν είχε πληρώσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις είχε θεωρηθεί ανύπαρκτος για τούτο κλήθηκε να υπηρετήσει προστάτης για 6 — 7 μήνες στα στρατιώτες Ιωαννίνων. Μετά την αποστράτευση αποφασίζει να παραμείνει στο χωριό. Ασχολείται με αγροτικές εργασίες ζώντας μια πενήνρη ζωή τα λίγα χρήματα που του είχαν απομείνει από Αμερική. Για να απονατίσει το όνομά του χτίζει Αντακά του χωριού στη θέση ΚΤΣΟΥΛΙ ένα πέτρινο ικονοστάσι στο οποίο γράφει το όνομά του:

«ΔΗΜ. ΑΚΡΙΒΗΣ»

κατά το 1925 — 1926, το οποίο ζεται και σήμερα. Είναι το επάνω με τον τίτλο: «ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ».

— Κατά το 1927 βρέθηκε στο Κουκούλι η θέση του αγροφύλακα (το τότε κοινοτικό Συμβούλιο πρότεινε θέση αυτή στο Δημήτρη Ακριβή που πρόθυμα την αποδέχεται. Με νοτική απόφαση διορίζεται αγροφύλακας. Φρόντισε και προμηθεύει πλήρη στολή αγροφύλακα (jaki, κάπα, πιλίκιο τσαρούχια κ.λπ.).

Αγροφύλακας υπήρξε τύπος και αγροφύλακας. Διακρίθηκε για την πενία χία την τιμότητα και το σεβασμό προς τους νόμους. Η κατάσταση αρχίζει να γίνεται κάπως δύσκολη τον ευσυνειδητο Δημήτρη. Πάραυτα στα 50 του χρόνια. Αποφασίζει να αλλάξει επάγγελμα. Που όμως πάει;

— Με τη βοήθεια, του συγγενή Κώστα Πανταζή από το Μονοδένδρο που είχε σπουδάσει μηχανικός Γερμανία κατεβαίνει στην Αθήνα, υποθετούσαν για πρώτη τηλεγραφική με ταξίδια Λαμίας - Γραβιάς. Εί- ζεται εκεί για ένα χρονικό διάστημα 2 περίπου ετών. Δεν είναι ευχαριστημένος απ' αυτή την εργασία διότι ήταν πολύ δύσκολη να μεταβεί για τη λεία σε περιοχή Δυτικά της Αθήνας.

Κατά το 1931 — 32 ξαναγυρίζει στο χωριό. Σε συζητήσεις καυχόταν την Καλλιρόη για το χωριό γιατί είχε πάθει μια ελαφρά ψυχική διασάλευση. Έτσι κατά το 1913 — 14 η Καλλιρόη μετά από απουσία μερικών ετών βρέθηκε στο χωριό σε ηλικία 20 — 22 ετών. Έφθασε εδώ σε εξάλλη κατάσταση με νευρική υπερένταση και ψυχική εξάψη. Πολλές φορές ήταν ακατάλληλη για συνενόηση.

Υπήρχαν όμως και στιγμές που τη διέκρινε ψυχική ηρεμία άσπογη συμπεριφορά ευγένεια και λογική. Αυτό όμως δεν δειχνόταν πολύ. Γρήγορα άλλαζε ψυχική διάθεση. Η αγριεμένη όψη της έδειχνε την ψυχική της κατάσταση.

— Γρήγορα κατεβαίνει στην Αθήνα (1932). Ζητάει από τον κ. Κ. Παζιζή να βρεθεί άλλη δουλειά αλλά ταίρια. Αποτέλεσμα ήταν να δοθούν για το λίγο χρονικό διάστημα τα ματα που είχε μαζί του. Χρειάστηκε να φύγει από την Αθήνα. Φθάνει στο Κουκούλι κατά το 1932. Η θέση αγροφύλακα δεν τον ελκύει και είναι ζηλευτή. «Κάθε εμπόδιο για εμένα είναι καλό», όπως σωστά αναφέρει ο Κώστας Παζιζής.

— Προτείναμε την ίδρυση κέντρων χειροτεχνίας και σ' άλλα χωριά εκτός από το Μονοδένδρο και τα Άνω Πεδιάδα όπου υπάρχουν ανθρώπινο δυναμικό. Η Συμβάλαμε και συνεχίζουμε τις ενέργειες για την ολοκλήρωση της προσπάθειας ανέγερσης του Ηρώου της Ζαγορίσις γυναικας.

Θ' ΛΟΙΠΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΡΕΣΙΕΣ

Πραγματοποιήθηκε στις 18 Μαΐου η Γ. Συνέλευση της Ένωσης Ζαγορίσιων Αθηνών, κατά την οποία μετά την έκθεση πεπραγμένων και του οικονομικού απολογισμού, επικολούθησαν οι αρχαιρεσίες:

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης αποτελείται από τους κ. Βλαδίκαν Κλεβούλον Πρόεδρο, Παπαλιάρη Θεοφάνη Αντιπρόεδρο, Βασιλειάνη Θεόδωρο Β Αντιπρόεδρο, Δολαγγίλην Αγγελον Γενικών Γραμματέα.

Πριμικήρη Λεωνίδα Ταμία, Καρατζή Ιωάννη Ειδικό Γραμματέα, Σουρανάκη Εριέτα Κοσμητορά, Σακελλαρίδη Ευστάθιο Εφόρο, Δημόσιον Σχέσεων, Ντέλην Δημήτριο Σύμβουλο, Βασιλειάνη Νικόλαο Σύμβουλο, Πολυμερίδου Μερώνη Σύμβουλο, Φασλάκη Ρωξάνη Σύμβουλο.

Συμφωνούμε ότι ο κ. Κ. Βλαδίκαν ήταν με την ψήφο του προέδρου για 5η διετία.

Από την έκθεση πεπραγμένων του Δ. Συμβουλίου, αναφέρουμε περιληπτικά μερικά:

Α' Καταστήσαμε γνωστό στις κοινότητες, ότι οφείλουν να δραστηριοποιηθούν, για την αναγνώριση των δασικών εκτάσεων των κατοίκων, που παραμένουν ακόμη στην κυριότητα του Δημοσίου.

Προτείναμε τη δημιουργία «καταλλήλων εργοστασίων» επεξεργασίας ξύλου.

Β' Συνεχίζουμε τις προσπάθειες μας για την επίλυση του προβλήματος των παραδοσιακών οικισμών και ζητούμε την κρατική επιχορήγηση προς συντήρηση των ακινήτων.

Γ' Τονίζουμε στους «αρμόδιους» την ανάγκη τοποθέτησης ατομικών τηλεφωνικών συσκευών στα χωριά που στερούνται.

Δ' Επί δετία συνεχίζουμε τις προσπάθειες μας για την υδροδότηση των 10 χωριών του Δημοσίου. Υπαρχόντων ελπίδων ότι σύντομα θα εκπληρωθεί η ζωτική αυτή ανάγκη και η υπόθεση ότι το έργο θα χρηματοδοτηθεί κανονικά.

Ε' Συνεχίστηκε ο αγώνας με τη συνεργασία ορισμένων από τα σωματεία και τις κοινότητες μας για την επέκταση και βελτίωση του οδικού δικτύου.

ΣΤ' Παρακολούθησαμε από κοντά τη χρηματοδότηση, από το Ριζάριο κληροδότημα, των έργων συντήρησης των ιστορικών μνημείων που έχουν ζητηθεί από τις κοινότητες και είμεθα βέβαιοι ότι σύντομα θα ικανοποιηθούν.

Ζ' Προτείναμε την ίδρυση κέντρων χειροτεχνίας και σ' άλλα χωριά εκτός από το Μονοδένδρο και τα Άνω Πεδιάδα όπου υπάρχουν ανθρώπινο δυναμικό.

Η Συμβάλαμε και συνεχίζουμε τις ενέργειες για την ολοκλήρωση της προσπάθειας ανέγερσης του Ηρώου της Ζαγορίσις γυναικας.

Θ' ΛΟΙΠΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

Ένωση Ζαγορίσιων Αθηνών

α) Επεζητήσαμε την τοποθέτηση πληροφοριακών πινακίδων στις διασταυρώσεις χωριών.

β) Προτείναμε την δημιουργία περιοχών καταφυγίου θηραμάτων στις περιοχές Βρυσόχωριου — Ηλιοχωρίου.

γ) Ενισχύσαμε την προσπάθεια Καπεσώβου και άλλων χωριών για την ίδρυση Κυνηγετικής περιοχής.

δ) Προτείναμε ανασκαφές στην αρχαία περιοχή Τσπελόβου.

ε) Αποστείλαμε μαρμάρινες πλάκες, δαπάνη της Ενώσεως που θα τοποθετηθούν στην παλαιά Γέφυρα Λυκούστου στη μνήμη του χρηματοδότη της Μαρίκας Καμπούλη στο Τσπελόβο.

στ') Υποδείξαμε, συντάξαμε αναφορές και υποβάλαμε εκθέσεις στην Ρ.Σ. για την ενίσχυση προς συντήρηση μνημείων στα χωριά μας.

ζ) Συνεχάρημε τον εκδότη της Εφημερίδας Ηπειρ. Μέλλον, για την επί 50 χρόνια Πατριωτική Δημοσιογραφία του κ. Αθανάσιου Γκογκώνη.

η) Επεδώσαμε τιμητικές διακρίσεις επί περγαμνής στην κ. Φ. Ιωαννίδου και κ. Κ. Λαζαρίδη για την πολύπληρη προσφορά τους στα χωριά μας, οι οποίες από ετών εκ παραδρομής δεν απενεμήθησαν. Παρόμοιες απενεμήθησαν και στους κ. Κώστα Ζαμπόπουλο, Κίμωνα Κυριακή και τον ασπηνιστο Κώστα Μιχαηλίδη και εκκρεμούν δια τον αυτόν σκοπόν άλλες.

θ) Εξεφράσαμε τις ευχαριστίες μας προς τους συνδράμοντες ποικιλοτρόπως το έργο μας, ως στους κ. Δασκαλόπουλον Λεωνταρίδη, Κράλλη, Σουρανάκη, Σακελλαρίδη, Καλλίδου, Ζαμπόπουλον, Πολυμερίδη, Παναφορέπουλον και Ιωαννίδου.

ι) Συστήσαμε πολλάκις προς την Κοινότητα και το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Νεγάδων για την παραλαβή των εικόνων, που από ετών τους εκλάπησαν, από το ενταύθα Βυζαντινόν Μουσείον χωρίς αποτέλεσμα.

κ) Σε πολλές ενέργειες προέβημεν για την αξιοποίηση του Τσουφλίου κληροδοτήματος, προς είσπραξη χρημάτων από την Ακαδημία Αθηνών, χωρίς καμιά ανταπόκριση.

λ) Επεζητήσαμε την παραχώρηση του ιδιόκτητου υδρομυλού Φραγκάτων από τον Λυκαίρχη κ. Βασιλειάνη στην Κοινότητα, προς εκμετάλλευση και συντήρηση.

μ) Συντάξαμε έγγραφα και καταστάσεις και αποστείλαμε στις Κοινότητες και Εκκλησιαστικά Συμβούλια προς υπογραφή των προς εκμετάλλευση και ωφέλους αυτών.

ν) Ζήτησαμε την απόκτηση βιβλίων από Κρατικούς φορείς.

ξ) Αποστείλαμε έγγραφα γ'α την απόκτηση φωτογραφικού υλικού των χωριών μας παράλληλα, με ιστορικά τους στοιχεία και από τας Μητροπολεις Ιωαννίνων και Δρυΐνουπόλεως, του Γυμνασάρχου κ. Μ. Οκονόμου, προς έκδοση βιβλίου του, περί των Μονών Ζαγορίου.

ο) Επεζητήσαμε από τον κ. Βαρζώκα την παραχώρηση στην Ένωση βιβλίων του, που πραγματεύεται πολ-

λά για το Βίκο, προς εκμετάλλευση όπου πρέπει.

π) Τέλος συνεχάρημεν δι' εγγράφων πάντας τους εκδότες βιβλίων, για το Ζαγόρι μας, που την πρώτη θέση κατέχει ο ακάματος Διδάσκαλος, Ιστορικός και Λαογράφος κ. Κώστας Λαζαρίδης.

Ι ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ

Τούτο άρχισε και πάλιν να αναβιώνει μια φροντίδα της κ. Εριέτας Σουρανάκη, ώστε σε κάθε εκδήλωση να προβάλλουν το Ζαγόρι μας. Παράλληλα η ίδια θα αναλάβει την συμπλήρωση σε στολές και άλλα εξαρτήματα του βεστιαρίου μας.

Κ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ως προς την ανάπτυξη τούτου προς τα χωριά μας, κρίνουμε κατάλληλους δια μιαν προβολή τούτου τους φορείς εκείνους που πιο κοντά προς τα χωριά του Ζαγορίου ευρίσκονται.

Λ ΕΚΑΝΛΣΕΙΣ

Στις αρχές Φεβρουαρίου η Ένωση δια του γυναικείου τμήματος της έδωσε σε αίθουσα του Ξενοδοχείου ΚΑΡΑΒΕΛ το ετήσιο Τσάι, που επέτυχε απολύτως του σκοπού της.

Τούτη την εκδήλωση ετίμησε το γυναικείο φύλλο σε προποφανή αριθμό προσέλευσης.

Μ ΤΥΠΟΣ

Οι δυο Εφημερίδες το Ζαγόρι μας και Ηπειρωτικό Μέλλον είναι συνεχώς και ενθέρμως συμπαράστατες εις το έργο μας, προβάλλοντας πάντοτε τις ενέργειές μας για την επίλυση και αξιοποίηση θεμάτων, που άμεσα ενδιαφέρουν το Ζαγόρι μας.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Ο Εξωραϊστικός Σύλλογος Ελατινών ευχαρίστησε τη συγχωριανή μας Παπαγιαννίδη Ελένη που μένει στην Αθήνα και με δικά της έξοδα φυτεύτηκαν στον κεντρικό δρόμο του χωριού μας 30 καλλισπαστικά δένδρλια.

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΑΝΗΣ
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΛΑΜΠΡΙΑΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΩΤΕΙΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Ίδρυσις: Λόδου Βύρωνος 21
Τηλ. (0651) 26.266 και 28.088

Υπεύθυνη Διευκρίτισης:
ΤΟΥΛΑ ΠΟΛΛΑ

Τυπογραφείο: Γ. Δουδάλη
Ε. Αποστόλου

28 Οκτωβρίου 41 - τηλ. 20.544

Τό ποσόν της ετήσιας συνδρομής προαιρετικό

να προστατευθεί το Ζαγορίσιο Πάρκο
«δασικό περιβάλλον».